

Pedersöre **info**

A man wearing a blue cap, glasses, and a high-visibility orange jacket with reflective silver stripes stands in a grassy field. He is leaning on an open electrical control box mounted on a metal post. The box contains various electrical components and wiring. The background shows a clear blue sky and some trees.

Tom och Gun håller koll på att
LAMPAN LYSER

Tom ja Gun tarkkailevat,
että valo palaa

Kommunicera mera

■ När kommunfullmäktige i Pedersöre slog fast budgeten för 2019 väckte framför allt två punkter i byggnadsprogrammet livlig diskussion: Bygget av en ny skola i Bennäs-Östensöområdet och tillbyggnaden och renoveringen av Kyrkoby skola.

Skolfrågorna engagerar både politiska beslutsfattare och kommuninvånarna överlag och det är både förstäligt och berättigat. Dels handlar det om stora satsningar på flera miljoner, i fråga om Kyrkoby och Bennäs-Östensö totalt tio miljoner euro. Dels handlar det om förändring och att skapa något nytt. Den processen måste få ta tid och bör också diskuteras grundligt i olika sammanhang. Det viktiga ur utvecklingssynpunkt är trots allt att det finns en beredskap att göra satsningar och att bygga för framtiden. Den beredskapen upplever jag att finns i Pedersöre och jag är också övertygad om att slutresultatet blir gott, när de olika skedena i beslutsfattandet och förverkligandet har fått ta den tid de behöver och samsyn har uppnåtts. Att förverkliga skolbyggsprojekt handlar om att jobba med ett framtidsperspektiv på 40–50 år, kanske längre, och en sådan process bör föras framåt med en klar helhetsbild.

Pedersöre kommun har inlett år 2019 med en stabil budget som upprätthåller och till vissa delar utökar den kommunala servicen till invånarna. Året innehåller bland annat ökade satsningar på småbarnspedagogik och skola men också investeringar i form av satsningar på att rusta upp två hälsovårdsmottagningar, eller välfärdsstationer, i Esse och Bennäs.

I skrivande stund är det oklart hur regeringens vård- och landskapsreformer utfaller och vad slutresultatet blir, men utgångspunkten för Pedersöres del har genomgående varit att upprätthålla servicen på två punkter i kommunen och den målsättningen kvarstår.

Under 2019 kommer det strategiska arbetet i kommunen att fortsätta i och med revideringen av den strategiska generalplanen som godkändes 2014. I den strategiska generalplanens målsättningar ingår en revidering av planen under varje fullmäktigeperiod och revideringsarbetet startar med full kraft i början av året och målsättningen är att avge ett förslag till reviderad strategisk generalplan till fullmäktige i slutet av 2019. Avsikten är att skapa ett uppdaterat och sammanfattande dokument som kan fungera som ett verktyg och ett styrmedel för beslutsfattandet i kommunen.

Förutom tjänstemän och politiska beslutsfattare är målsättningen att också involvera olika sammanslutningar och kommuninvånarna i strategiarbetet. Kommuninvånarnas åsikter är mycket viktiga i sammanhanget och jag hoppas på aktivt deltagande och aktiv kommunikation kring kommunens strategiska målsättningar.

Överlag satsar Pedersöre kommun offensivt på en förbättrad kommunikation med både kommuninvånare och omgivning, dels för att öka insynen i beslutsfattandet men också för att förmedla det goda budskapet om Pedersöre som en attraktiv och intressant kommun med en högklassig service. Våra företag behöver mera arbetskraft och vi kan erbjuda en intressant och välkomnade livsmiljö. Vi ska jobba tillsammans för att sprida det budskapet.

STEFAN SVENFORS, *kommundirektör*

”Förutom tjänstemän och politiska beslutsfattare är målsättningen att också involvera olika sammanslutningar och kommuninvånarna i strategiarbetet. Kommuninvånarnas åsikter är mycket viktiga i sammanhanget och jag hoppas på aktivt deltagande och aktiv kommunikation kring kommunens strategiska målsättningar.”

STEFAN SVENFORS

Pedersöreinfo

Utgivare: Pedersöre kommun, Skrufvilagatan 2, 68910 Bennäs • Tel. 785 0111 • Ansvarig utgivare: Stefan Svenfors • Redaktör: Malin Henricson
Översättning: Carina Wärn och Hanna Tienvieri • Layout: Studio PAP • Tryck: Forsberg 2019 • ISSN 2343-2241 (PRINT) • ISSN 2343-225X (ONLINE)

Enemmän vuorovaikutusta

■ Kun Pedersören kunnanvaltuutetut vahvistivat vuoden 2019 talousarvion, erityisesti kaksi rakennusohjelman kohtaa herätti runsaasti keskustelua: uuden koulun rakentaminen Pännäisten-Östensön alueelle ja Kyrkobyn koulun korjaus ja laajennus.

Koulukysymykset kiinnostavat niin poliittisia päättäjiä kuin kuntalaisiakin, mikä on sekä ymmärrettävää että oikeutettua. Kyse on osittain useiden miljoonien investoinneista, Kyrkobyn ja Pännäisten-Östensön tapauksissa yhteensä kymmenestä miljoonasta eurosta, ja osittain muutoksesta ja uuden rakentamisesta. Prosessi vaatii aikaa, ja siitä on myös keskusteltava perin pohjin eri yhteyksissä. Kehitysnäkökulmasta on kuitenkin tärkeintä, että kunnasta löytyy valmiutta tehdä investointeja ja rakentaa tulevaisuutta varten. Näen, että tätä valmiutta löytyy Pedersörestä, ja olen myös vakuuttunut siitä, että lopputuloksesta tulee hyvä, kun päätöksenteon ja toteutuksen eri vaiheisiin käytetään riittävästi aikaa ja yhteisymmärrys saavutetaan. Koulurakennushankkeen toteuttamisessa katseet suunnataan tulevaisuuteen 40-50 vuoden päähän, ehkä jopa kauemmas, ja kokonaiskuvan on oltava selkeä, kun tällaista hanketta viedään eteenpäin.

Pedersören kunta aloittaa vuoden 2019 vakaalla budjetilla, jolla ylläpidetään ja osittain lisätään asukkaille tarjottavia kunnallisia palveluita. Vuoteen sisältyy muun muassa lisäinvestointeja varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, mutta myös investointeja kahden terveydenhuollon vastaanoton, tai hyvinvointiaseman, kunnostukseen Ähtävällä ja Pännäisissä.

Tätä kirjoittaessa on epäselvää, miten hallituksen sote- ja maakuntauudistus tulee ratkeamaan ja mikä on lopputulos. Lähtökohdana Pedersören osalta on kuitenkin ollut säilyttää kunnassa kaksi palvelupistettä, ja se tavoite on edelleen voimassa.

Vuonna 2019 kunnan strateginen työ jatkuu vuonna 2014 hyväksytyyn strategisen yleiskaavan tarkistamisella. Strategisen yleiskaavan tavoitteisiin sisältyy kaavan tarkistus jokaisella valtuustokaudella. Tarkistustyöt alkavat täysipainoisesti vuoden alussa, ja tavoitteena on esittää valtuustolle tarkistettu ehdotus strategisesta yleiskaavasta vuoden 2019 lopussa. Tarkoituksena on laatia päivitetty ja tiivistetty asiakirja, joka voi toimia työkaluna ja ohjenuorana kunnan päätöksenteossa.

Tavoitteena on ottaa mukaan strategiatyöhön virkamiesten ja poliittisten päättäjiä lisäksi erilaiset yhdistykset ja kuntalaiset. Kuntalaisten mielipiteet ovat erittäin tärkeitä, ja toivon aktiivista osallistumista ja keskustelua kunnan strategisista tavoitteista.

Pedersören kunta panostaa aktiivisesti viestinnän parantamiseen sekä kuntalaisten että lähiseudun suuntaan, osittain lisäämällä päätöksenteon läpinäkyvyyttä, mutta myös välittämällä viestiä Pedersörestä houkuttelevana ja mielenkiintoisena kuntana, jossa on saatavilla laadukkaita palveluita. Yrityksemme tarvitsevat lisää työvoimaa, ja me voimme tarjota mielenkiintoisen ja viihtyisän asuin ympäristön. Meidän on tehtävä yhdessä töitä tämän viestin välittämiseksi.

STEFAN SVENFORS, kunnanjohtaja

Pedersöreinfo

JONAS THOMÉN

Glesbygdens avlopp	4
Just nu	6
Juuri nyt	7
Haja-asutusalueiden jätevesijärjestelmät	8
Företagstema: Klöv- och hovvård	10
Nytt expertorgan i kommunen	13
Följ fullmäktigemöten på Youtube	13
Biblioteken är stängda en vecka	13
Yritystema: Sorkka- ja kavionhoito	14
Sursiks kök gör mat från grunden	16
Sursikin keittiö valmistaa ruoat alusta asti	18
Uusi asiantuntijaelin kunnassa	19
Kunnanvaltuuston kokouksia Youtubessa	19
Kirjastot ovat suljettu	19
Bokprat stimulerar läslust	20
Ny personal på biblioteket	20
Biblioteket informerar/Kirjasto tiedottaa	21
Kirjavinkkaus edistää lukuintoa	22
Uusi kirjastolainen	22
HEMA hämtar kraft ur historien	23
MI informerar/MI tiedottaa	24
Mod-konsert i Ax	24
HEMA hakee voimaa menneisyydestä	26
Mod-konsertti	26
Kryset	27
Evenemang	28

PEDERSÖRE

Gun Anderssén-Wilhelms och Tom Wilhelms är nöjda med sitt minireningsverk. Men de skulle ha haft nytta av en manual som berättade hur man går till väga när man planerar och installerar ett nytt avloppssystem.

Tom och Gun håller koll på att LAMPAN LYSER

NATHALIE LINDVALL

Gun Anderssén-Wilhelms och Tom Wilhelms bytte i augusti ut sin avloppsbrunn till ett minireningsverk som klarar de krav som lagstiftningen ställer på fastighetens avloppsvattenhantering.

Paret Anderssén-Wilhelms bor i ett hus som ligger cirka 25 meter från Purmo norra å i Bennäs. Huset som är byggt 1987 var inte kopplat till det kommunala avloppsnätet. Fastighetens avloppsvatten samlades i stället upp i en trekammarbrunn och rann sedan ut i ån via ett dike.

– Men vi vill påstå att det inte var ett helt dåligt alternativ. Vegetationen i diket är ett reningsverk i sig, säger Gun Anderssén-Wilhelms.

Sedan det stod klart att Pedersöre vatten inte planerar utvidga sitt verksamhetsområde till deras tomt, och fastigheten ligger mindre än 100 meter från vattendraget, började Tom och Gun överväga olika lösningar för sitt avloppssystem. De visste att uppskovet för fastighetens gamla avloppsrening går ut den 31 oktober 2019.

Det krävdes en grävmaskin när minireningsverket skulle installeras.

– Vi vill vara laglydiga och accepterade situationen, säger Gun.

Tom påpekar att om paret hade varit lite äldre, det vill säga om de fötts före den 9 mars 1943, skulle lagen ha gett dem dispens.

Paret kontaktade kommunens miljöavdelning och sekreterare Sonja Sundqvist-Pellinen för att

få reda på vilka alternativ de har. I praktiken handlade det om tre avloppslösningar: markbädd, minireningsverk eller slutet system det – vill säga att avloppsvattnet samlas upp i en sluten tank.

Gun och Tom valde ett minireningsverk med en kemisk och biologisk reningsprocess. Det slam som faller ut på botten suggs upp och körs bort minst en gång per år.

Reningsverket installerades på tomten i augusti. Paret är nöjda med slutresultatet, men processen blev onödigt krånglig eftersom de saknade en manual med en tydlig tågordning.

– Vi gjorde saker bakfram. Vi visste inte att vi behövde en planering, säger Gun.

Den som förnyar sitt avloppssystem ska nämligen anlita en professionell planerare som tar reda på vilka krav kommunen ställer och ser till att fastighetsägaren väljer ett lämpligt och rätt dimensionerat avloppssystem.

Miljöavdelningens sekreterare Sonja Sundqvist-Pellinen håller med om att en manual är bra, eftersom kommunens tjänstemän kan glömma att påpeka detaljer som är självklara för dem. Kommunen planerar skapa en checklista och en förteckning med konsulter som kan stå till tjänst med planeringen.

” Om flera grannar går samman bakom ett avloppssystem kan varje fastighet få 250 euro i planeringsbidrag.

– SONJA SUNDQVIST-PELLINEN

– Det är allra bäst att anlita en konsult som kan både planera, bygga och installera avloppssystemet, säger hon.

Tom och Gun visste inte heller om att de var tvungna att ansöka om ett åtgärdsstillstånd av kommunens byggnadstillsyn, och att det kostar.

Däremot fick de information om att de kunde söka ett kommunalt planeringsbidrag för planeringen som de gjorde i efterhand. Maximisumman är 250 euro.

– Om flera grannar går samman bakom ett avloppssystem kan varje fastighet få 250 euro i planeringsbidrag, säger Sonja Sundqvist-Pellinen.

Tom och Guns reningsverk har fungerat som det ska, med undantag av en parentes några veckor efter installationen. Lampan som alltid ska lysa slocknade.

– Reningsverket var nog i gång men en text på displayen meddelade att vi borde tillsätta mer kemikalier, säger Tom.

Kemikaliernas uppgift är att fälla ut fosfor och kvävet ur avloppsvattnet. En representant från firman som levererat reningsverket kom till Bennis och åtgärdade felet. Det var ingen stor sak, utan en lufttrycksslang som lossnat en aning.

Sonja Sundqvist-Pellinen tipsar om att man kan köpa en garanti som innehåller både service och underhåll. Det kostar en slant men gör att man slipper en del bekymmer.

Gun Anderssén-Wilhelms fotograferade varje moment i installationen för att ha dokument som visar hur det gick till.

– Vi glömmer och någon gång kanske någon annan bor här, säger hon.

Den som förnyar sitt avloppssystem får räkna med att kostnaderna ligger mellan 7 000 och 10 000 euro. Gun Anderssén-Wilhelms och Tom Wilhelms minireningsverk kostade cirka 6 500 euro.

– Till det kommer elinstallationen, så 7 000 euro är nog ett minimum, säger de.

Kostnaderna hölls nere tack vare att det gick att ansluta reningsverket till befintliga rör.

– Annars skulle det ha blivit en hel del grävande, säger Tom.

Paret kontrollerar nu och då att reningsverket fungerar som det ska. Dels att lampan på utsidan av kontrollskåpet lyser, dels att mätarställningen för antalet tömningar tickar.

– Om siffran inte ändrar vet man att något är fel, säger Tom.

Deras råd till fastighetsägare i samma situation är göra saker i rätt ordning: planera, sök åtgärdsstillstånd och installera.

TEXT: MALIN HENRICSON

Den här pjäsen är minireningsverket som Tom Wilhelms och Gun Anderssén-Wilhelms valde som avloppslösning.

DAGS ATT

FIXA AVLOPPET

PÅ GLESBYGDEN

Den som bor i glesbygden nära ett vattendrag eller på ett grundvattenområde borde senast nu kontrollera om fastighetens avloppssystem håller måttet. Tidsfristen för att fixa avloppet går ut sista oktober 2019.

Det här är frågor som du kan ställa dig själv:

- Är ditt hus byggt före 2004?
- Ligger det mindre än 100 meter från ett vattendrag eller en sjö i Pedersöre?
- Bor du på ett grundvattenområdet i Pedersöre?
- Är fastigheten inte ansluten till det kommunala avloppsnätet?

Då hör du troligen till de cirka 650 fastighetsägare som ska uppdatera fastighetens avloppsvattenhantering med ett godkänt reningssystem före den sista oktober 2019.

Bestämmelserna för hur man ska hantera sitt avloppsvatten finns i miljöskyddslagen och den nya avloppsvattenförordningen som trädde i kraft i april 2017. Lagstiftningens syfte är att minska risken för övergödda vattendrag och förorenat grundvatten.

Det lönar sig att ta reda på exakt vad som gäller för din fastighet. Det kan du göra genom att kontakta Pedersöre kommuns miljöbyrå.

I fall du bor på Pedersöre vattens verksamhetsområde kommer du enklast undan genom att ansluta fastigheten till det kommunala avloppsnätet. Annars väljer du ett avloppssystem som passar din fastighet bäst. Markbädd, minireningsverk eller slutet system, som samlar upp avloppsvattnet i en sluten tank, är några alternativ.

Det här är en checklista för att du ska komma i gång:

- 1) Anlita en professionell planerare som planerar bytet av avloppssystem.
- 2) Sök åtgärdsstillstånd från kommunens byggnadstillsyn. Det kostar vanligen 110 euro.
- 3) Anlita en entreprenör som installerar systemet.

Om du vill kan du mot en avgift skaffa en servicegaranti för avloppssystemet. Fråga den leverantör eller entreprenör som du anlitar.

Kommunen kan bevilja 250 euro i planeringsbidrag.

Som alltid finns det en del undantag:

- 1) Äldre, obebodda hus måste till exempel inte förnya avloppssystemet förrän någon flyttar in i huset igen.
- 2) Det är också möjligt att slippa vidta åtgärder om alla som bor i huset är födda före 9.3.1943.
- 3) Hus som är byggda 2004 eller senare antas ha så moderna avloppssystem att ägaren inte behöver vidta åtgärder.
- 4) Ligger fastigheten längre än 100 meter från ett vattendrag kan du vänta med att förnya avloppssystemet tills du renoverar huset nästa gång.

JUST NU

pedersorekommunkunta

Redigera profil

111 inlägg 917 följare 134 följer

Pedersöre kommun-kunta

Pedersöre kommun – Allt finns, mera rymst Pedersören kunta – Kaikkeä löytyy – lisää mahtu! <https://m.youtube.com/channel/UCc7uXz3O3tD-2fDYAS-BLsg>
www.pedersore.fi

INLÄGG

IGTV

SPARAT

TAGGADE

Följ Pedersöre i sociala medier

■ Har du lagt märke till de nya symbolerna högst uppe på kommunens webbsida på adressen www.pedersore.fi?

Det är direktlänkar till Pedersöre kommuns officiella Facebook- och Instagramsidor. Där kan du följa med vad som händer i kommunen. Du har också möjlighet att kommentera och ge synpunkter.

Så följ oss, så vet du vad som händer.

Kommunen har också en Youtube-kanal där kommunfullmäktiges möten sänds direkt: **Youtube** (Pedersöre kommun).

Också kommundirektören Stefan Svenfors instagrammar om sin jobbvardag på adressen www.instagram.com/stefansvenfors.

Kommunicera via Suomi.fi

■ Som alla säkert vet, är vanlig e-post inget tryggt sätt att sända meddelanden som innehåller till exempel personsignum eller andra känsliga personuppgifter. Ifall du vill skicka eller ta emot säkert e-post, kan du skapa ett konto för Suomi.fi-meddelanden. Suomi.fi-meddelanden är ett tillförlitligt sätt att kommunicera med myndigheter och andra organisationer som använder tjänsten. Nu har du

möjlighet att kommunicera också med Pedersöre kommun via den här tjänsten.

Organisationerna som använder tjänsten kan skicka dig beslut och andra dokument. Du kan också själv skicka meddelanden och bilagor till organisationer som har aktiverat tjänsten.

Det är säkert att använda tjänsten eftersom alla meddelanden med bilagor förmedlas krypterade via en datasäker förbindelse. Du kan använda Suomi.fi-meddelanden via Suomi.fi-nätjtjänsten på internet och genom att ladda ner Suomi.fi-mobilappen till din telefon. Du kan använda båda möjligheterna om du vill.

När du aktiverar Suomi.fi-meddelanden, ger du ditt allmänna samtycke till att alla myndighetsmeddelanden kan skickas till dig elektroniskt via Suomi.fi-meddelanden. För att ta i bruk tjänsten behöver du identifiera dig med bankkoder, mobilcertifikat eller id-kort (id-kort kräver att du har program för avläsning av kort).

Du kan skapa ett Suomi.fi-konto på adressen <https://www.suomi.fi>/meddelanden. Där hittar du också mera information om tjänsten. ▶

Stöd för studerande

■ Du som studerar på heltid vid universitet, högskola eller yrkeshögskola och är skriven i Pedersöre, kom ihåg att söka stipendium från kommunen! Stipendiet söks

per termin, och ansökan för vårterminen 2019 ska inlämnas senast 31.5.2019. Stipendiesumman är 125 euro per termin. Stödet betalas för högst 10 terminer.

Du kan ansöka om stipendium på en blankett som du kan skriva ut från kommunens webbsidor www.pedersore.fi/studiestod. Till ansökan bifogas ett bestyrkt intyg över studierätt vid universitet, högskola eller yrkeshögskola. ▶

Servicelinjen fortsätter

■ Kommunen har under år 2018 gjort en ny upphandling av service- trafik och vi kan med glädje konstatera att trafiken fortsätter som tidigare med samma trafikant.

Med servicelinjen i Pedersöre kan du resa inom Pedersöre och till Jakobstad till samma pris som för en bussbiljett. Om du har färdstjänstkort är resan gratis. Linjen är tillgänglig för alla kommuninvånare. Servicelinjen kör även längs småvägar och hämtar passagerarna vid dörren.

Servicelinjen sköts med två taxibilar som kör varje helgfri vardag, från måndag till fredag. Bilarna kör längs två olika rutter mot Jakobstad på förmiddagen och från Jakobstad tillbaka till byarna i Pedersöre på eftermiddagen. Om du bara har ett kort ärende kan bilen vänta högst en halvtimme i Jakobstad innan den åker tillbaka hemåt. Passagerarna kan stiga på taxin på som helst inom Pedersöre, men

skjutsning mellan olika adresser i Jakobstad ingår inte.

Taxins tidtabell planeras av taxichauffören utgående från de beställningar som har gjorts. För att taxichauffören ska kunna planera resan ska beställningen göras senast föregående vardag före kl. 16.00.

Område 1: Esse kommun del samt Kållby, Edsevö, Lepplax, Bennäs, Östensö och Sandsund beställs av Olav Norrbäck, tel. 0500-836 127. **Område 2:** Resor i Purmo kommun del samt Forsby, Katternö, Bennäs, Lövä, Sundby, Karby, Östensö och Sandsund beställs av Pedesi Taxi, tel. 044-279 2230. ▶

MI får ny rektor

■ Klassläraren och illustratören Joanna Vikström Eklöv har valts till ny rektor för Pedersöre medborgarinstitut.

Kultur- och idrottsnämnden valde Vikström Eklöv bland fem sökande.

– Det blir jätteroligt. Jag ser fram emot att jobba med den fria bildningen, säger Vikström Eklöv.

I henne får MI en ledare som är både pedagogisk och konstnärlig. Hon har tidigare jobbat som lärare i Sundby och Sursik skolor samt som illustratör.

Vikström Eklöv börjar i februari och jobbar då parallellt med nuvarande rektor Monica Svenfelt som sedan tar ut resterande ledigheter och går i pension den 1 oktober 2019. ▶

JUURI NYT

Joanna Vikström Eklöv
är ny MI-rektor.

Seuraa meitä sosiaalisessa mediassa

■ Oletko huomannut Pedersören kunnan nettisivun yläosassa ilmestyvät uudet symbolit?

Ne ovat suoralinkkejä Pedersören kunnan virallisille Facebook- ja Instagramisivuille. Liittymällä seuraajaksi, tiedät heti kun jotain tapahtuu kunnassa. Sinulla on myös mahdollisuus kommentoida ja ilmaista mielipiteesi.

Kunnalla on myös Youtube-tili, jossa kunnanvaltuuston kokouksia lähetetään suorana: **Youtube** (Pedersöre kommun).

Myös kunnanjohtaja Stefan Svenfors kertoo työarjestaan Instagramissa. Seuraa häntä osoitteessa www.instagram.com/stefansvenfors. ▶

Suomi.fi-viestit

■ Kuten kaikki varmasti tietävät, tavallinen sähköposti ei ole turvallinen tapa lähettää viestejä, jotka sisältävät esim. henkilötunnuksia tai muita arkaluonteisia henkilötietoja. Jos haluat lähettää tai ottaa vastaan turvallisia sähköpostiviestejä, voit luoda itsellesi tilin Suomi.fi-viestejä varten. Suomi.fi-viestit on tietoturvallinen tapa viestiä julkisen hallinnon ja muiden palvelua käyttävien organisaatioiden kanssa. Nyt voit viestiä myös Pedersören kunnan kanssa tämän palvelun kautta.

Palvelua käyttävät organisaatiot voivat lähettää sinulle päätöstietoja ja muita dokumentteja. Voit myös itse lähettää viestejä ja liitetiedostoja organisaatioille, jotka ovat otaneet palvelun käyttöön.

Viestien käyttö on turvallista, koska kaikki viestit ja niiden liitetiedostot kulkevat salattuina tietoturvallista reittiä pitkin. Suomi.fi-verkkopalvelun lisäksi Suomi.fi-viestejä on mahdollista käyttää myös Suomi.fi-mobiilisovelluksella.

Kun otat Suomi.fi-viestit käyttöön, annat yleisen suostumuksen, että kaikki viranomaisviestit voidaan toimittaa sinulle sähköisesti Suomi.fi-viesteihin. Palvelun käyttöönotto edellyttää, että tunnistaudut pankkitunnuksilla, mobiilivarmenteella tai henkilökortilla (henkilökortilla tunnistautumiseen tarvitet kortinlukijalaitteen ja -ohjelmiston).

Voit ottaa Suomi.fi-viestit käyttöön osoitteessa <https://www.suomi.fi/viestit>. Sieltä saat myös lisätietoja palvelusta. ▶

Tukea opiskeluun

■ Sinä, joka olet kirjoilla Pedersörössä ja opiskelet päätoimisesti yliopistossa, korkeakoulussa tai ammattikorkeakoulussa: muista hakea kotikuntastipendiä! Kevätlukukauden 2019 haku-aika päättyy 31.5.2019. Stipendi on 125 euroa lukukaudessa ja tukea maksetaan enintään 10 lukukaudeksi.

Voit hakea stipendiä lomakkeella, jonka löydät kunnan verkkosivustolta www.pedersore.fi/

opiskelu. Hakemukseen on liitettävä todistus opiskeluoikeudesta yliopistossa, korkeakoulussa tai ammattikorkeakoulussa. ▶

Palvelulinja ajaa kuten aiemmin

■ Kunta on vuoden 2018 aikana järjestänyt uuden tarjouskilpailun palveluliikenteestä, ja voimme tyytyväisinä todeta, että liikenne jatkuu kuten ennen samoilla yrittäjillä.

Pedersören palvelulinjalla voit matkustaa bussilipun hinnalla Pedersören kunnan sisällä sekä Pietarsaareen. Linja on tarkoitettu kaikille kuntalaisille, ja taksi ajaa myös pikkuteitä ja hakee matkustajia kotiovelta.

Pedersören palvelulinja ajaa jokaisena arkipäivänä (maanantai-perjantai). Liikenne hoidetaan kahdella taksiautolla, jotka liikennöivät säännöllisesti aamulla ja iltapäivällä kahta eri reittiä. Taksit ajavat aamupäivällä Pietarsaareen ja iltapäivällä Pietarsaaresta Pedersören kyltiin. Tarvittaessa taksi voi odottaa enintään puoli tuntia Pietarsaareen ennen kuin se lähtee takaisin. Matkustajat voivat nousta taksiin tai jäädä pois missä tahansa kahden liikennealueen sisällä, mutta palveluun ei sisälly kuljetusta eri osoitteiden välillä Pietarsaaren alueella.

Taksikuljettaja tekee aikataulun tilauksien mukaan. Jotta taksikuljettaja ehtisi suunnitella reittiä, olisi suotavaa, että tilaus tehdään vii-

meistään matkustuspäivää edeltävänä arkipäivänä ennen klo 16.00.

Palvelulinja ajaa seuraavia reittejä:

Alue 1: Ähtävän kunnanosa sekä Kolppi, Edsevö, Lepplaks, Pännäinen, Östensö ja Sandsund, matkatilaukset: Olav Norrbäck, puh. 0500-836 127. **Alue 2:** Purmon kunnanosa sekä Forsby, Katternö, Pännäinen, Lövä, Sundby, Karby, Östensö ja Sandsund, matkatilaukset: Pedesi Taxi, puh. 044-279 2230. ▶

Vikström Eklöv on MI:n uusi rehtori

■ Opettaja ja kuvittaja Joanna Vikström Eklöv on valittu Pedersören kansalaisopiston (Pedersöre MI:n) uudeksi rehtoriksi.

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta valitsi Vikström Eklövin viiden hakijan joukosta. Kaksi hakijaa oli kutsuttu haastatteluun.

– Kivaa – odotan innolla mahdollisuutta työskennellä vapaan sivistystyön parissa, Vikström Eklöv sanoo.

Hänessä kansalaisopisto saa johtajan, jolla on kokemusta sekä pedagogisista että taideteollisista tehtävistä. Vikström Eklöv on toiminut opettajana ja kuvittajana.

Vikström Eklöv aloittaa rehtorina helmikuussa ja työskentelee aluksi yhdessä nykyisen rehtorin, Monica Svenfeltin, kanssa. Svenfelt jää eläkkeelle 1. lokakuuta 2019. ▶

Gun Anderssén-Wilhelms ja Tom Wilhelms ovat tyytyväisiä pienpuhdistamoonsa. Uuden jätevesijärjestelmän suunnittelusta ja asennuksesta kertovasta ohjekirjasta olisi kuitenkin ollut hyötyä.

Tom ja Gun tarkkailevat, että valo palaa

NATHALIE LINDVALL

Gun Anderssén-Wilhelms ja Tom Wilhelms vaihtoivat elokuussa jätevesikaivon pienpuhdistamoon, joka täyttää kiinteistöjen jätevesien käsittelyä koskevat lakisääteiset vaatimukset.

Anderssén-Wilhelmsin pariskunta asuu talossa, joka sijaitsee Pännäisissä noin 25 metrin päässä Purmonjoesta. Vuonna 1987 rakennettua taloa ei oltu liitetty kunnan viemäriverkostoon. Kiinteistön jätevesi kerättiin kolmikammioiseen kaivoon, josta se virtasi ojan kautta jokeen.

- Väitämme silti, että se ei ollut täysin huono vaihtoehto. Ojan kasvillisuus toimii jo itsessään puhdistamona, Gun Anderssén-Wilhelms sanoo.

Kun selvisi, että Pedersöre Vatten Oy ei aio laajentaa toimialuettaan heidän tontilleen ja kiinteistö sijaitsee alle 100 metrin päässä vesistöstä, Tom ja Gun alkoivat harkita eri vaihtoehtoja jätevesijärjestelmäksi. He tiesivät, että kiinteistön vanha jäteveden puhdistusjärjestelmä on uudistettava 31. lokakuuta 2019 mennessä.

- Haluamme olla lainkuuliaisia ja hyväksyä tilanteen, Gun sanoo.

NATHALIE LINDVALL

Gun ja Tom valitsivat pienpuhdistamon, jossa käytetään kemiallista ja biologista puhdistustekniikkaa.

Tom huomauttaa, että jos pariskunta olisi ollut hieman iäkkäämpi, jos he olisivat syntyneet ennen 9.3.1943, laki olisi antanut heille vapautuksen.

Pariskunta otti yhteyttä kunnan ympäristön- suojeleusuhteeri Sonja Sundqvist-Pelliseen saadakseen tietoja vaihtoehtoista. Käytännössä vaihtoehtoisia jätevesiratkaisuja oli kolme: imeytyskenttä, pienpuhdistamo tai suljettu järjestelmä, jossa jätevesi kerätään umpisäiliöön.

Gun ja Tom valitsivat pienpuhdistamon, jossa käytetään kemiallista ja biologista puhdistustek-

niikkaa. Säiliön pohjalle laskeutuva liete imetään ja kuljetetaan pois vähintään kerran vuodessa.

Puhdistamo asennettiin tontille elokuussa. Pariskunta on tyytyväinen lopputulokseen, mutta prosessi oli tarpeettoman monimutkainen, koska heillä ei ollut ohjekirjaa, josta olisi selvinnyt, missä järjestyksessä pitää edetä.

- Teimme asiat väärin päin. Emme tienneet tarvitsevamme suunnittelua, Gun sanoo.

Jätevesijärjestelmäänsä uudistavien kiinteistönomistajien pitäisi nimittäin kääntyä ammattisuunnittelijan puoleen, joka ottaa selvää kuntien asettamista vaatimuksista ja

AIKA LAITTA

HAJA-ASUTUSALUEIDEN JÄTEVESIJÄRJESTELMÄT KUNTOON

Lähellä vesistöä tai pohjavesialuetta asuvien haja-asutusalueiden kiinteistönomistajien on viimeistään nyt tarkistettava, että kiinteistön jätevesijärjestelmä täyttää vaatimukset. Jätevesijärjestelmän kunnostamisen takaraja on 31.10.2019.

Kysy itseltäsi seuraavat kysymykset:

- Onko talosi rakennettu ennen vuotta 2004?
- Sijaitseeko se alle 100 metrin päässä vesistöstä tai järvestä Pedersöressä?
- Asutko Pedersöressä pohjavesialueella?
- Onko kiinteistö jätetty liittämättä kunnan viemäriverkostoon?

Jos vastasit yhteen tai useampaan kysymykseen myöntävästi, kuulut todennäköisesti noin 650 kiinteistönomistajan joukkoon, joiden on päivitettävä jätevesijärjestelmänsä hyväksytyyn puhdistusjärjestelmään ennen 31.10.2019.

Jätevesien käsittelyä koskevat määräykset löytyvät ympäristönsuojelulaista ja uudesta jätevesiasetuksesta, joka tuli voimaan 1.4.2017. Lainsäädännön tarkoituksena on vähentää vesistöjen rehevöitymistä ja pohjaveden saastumista.

Selvitä, mitkä määräykset koskevat kiinteistöäsi ottamalla yhteyttä Pedersören kunnan ympäristövirastoon.

Jos asut Pedersöre Vatten Oy:n toimialueella, helpointa on liittää kiinteistö kunnan viemäriverkostoon. Muutoin voit valita kiinteistöllesi parhaiten sopivan jätevesijärjestelmän.

Vaihtoehtoja ovat esimerkiksi imeytyskenttä, pienpuhdistamo tai suljettu järjestelmä, jossa jätevesi kerätään umpisäiliöön.

Seuraavan tarkistuslistan avulla pääset alkuun:

- 1) Käänny ammattisuunnittelijan puoleen, joka suunnittelee jätevesijärjestelmän vaihdon.
- 2) Hae toimenpidelupaa kunnan rakennusvalvonnasta. Se maksaa yleensä 110 euroa.
- 3) Ota yhteyttä urakoitsijaan, joka asentaa järjestelmän.

Voit halutessasi ostaa jätevesijärjestelmälle huoltotakuun. Kysy takuusta järjestelmän toimittajalta tai urakoitsijalta.

Kunta voi myöntää 250 euron suunnitteluavustuksen.

Poikkeustapaukset:

- 1) Esimerkiksi vanhojen, asumattomien talojen jätevesijärjestelmää ei tarvitse uusia, ennen kuin joku muuttaa taloon.
- 2) Toimenpiteisiin ei myöskään tarvitse ryhtyä, jos kaikki talossa asuvat henkilöt ovat syntyneet ennen 9.3.1943.
- 3) Vuonna 2004 tai myöhemmin rakennettujen talojen jätevesijärjestelmien oletetaan olevan niin nykyaikaisia, että omistajan ei tarvitse ryhtyä toimenpiteisiin.
- 4) Jos kiinteistö sijaitsee yli 100 metrin päässä vesistöstä, voit uusia jätevesijärjestelmän seuraavan remontin yhteydessä.

huolehtii siitä, että kiinteistönomistaja valitsee soveltuvan ja oikein mitoitettun jätevesijärjestelmän.

Ympäristönsuojelusihteri Sonja Sundqvist-Pellinen on samaa mieltä siitä, että ohjekirja olisi hyvä, sillä kunnan virkamiehet voivat unohtaa mainita yksityiskohdista, jotka ovat heille itsestään selviä. Kunta aikoo laatia tarkistuslistan ja luettelon asiantuntijoista, jotka voivat auttaa suunnittelussa.

- Paras vaihtoehto on kääntyä sellaisen asiantuntijan puoleen, joka voi suunnitella, rakentaa ja asentaa jätevesijärjestelmän, hän sanoo.

Tom ja Gun eivät myöskään tienneet, että heidän on haettava toimenpidelupaa kunnan rakennusvalvonnasta ja että se maksaa.

Sen sijaan he saivat tiedon, että he voivat hakea kunnallista suunnitteluavustusta jälkikäteen tekemälleen suunnittelulle. Enimmäissumma on 250 euroa.

- Jos useampi naapuri liittyy samaan jätevesijärjestelmään, jokainen kiinteistö voi saada 250 euron suunnitteluavustuksen, Sonja Sundqvist-Pellinen sanoo.

Tomin ja Gunin puhdistamo on toiminut kuten pitääkin, lukuun ottamatta muutamaa viikkoa asennuksen jälkeen tapahtunutta häiriötä. Valo, jonka pitäisi aina palaa, sammui.

- Puhdistamo oli käynnissä, mutta näyttöön ilmestyneen tekstin mukaan meidän piti lisätä

Puhdistamo kaivettuna maahan. Kaivanto täytettiin maalla ja pinta siistittiin.

kemikaaleja, Tom kertoo.

Kemikaalien tehtävänä on poistaa jätevedestä fosfori ja typpi. Puhdistamon toimittaneen yrityksen edustaja tuli Pännäisiin ja korjasi vian. Se ei ollut suuri juttu, ilmanpaineletku oli vain hieman löystynyt.

Sonja Sundqvist-Pellinen antaa vinkin, että jätevesijärjestelmälle voi ostaa takuun, johon sisältyy sekä huolto että kunnossapito. Se maksaa, mutta sillä voi säästyä monelta murheelta.

Gun Anderssén-Wilhelms valokuvasi asennuksen jokaisen vaiheen, jotta heillä on doku-

mentoituna koko asennusprosessi.

- Me unohtamme, ja ehkä täällä asuu joskus joku muu, hän sanoo.

Jätevesijärjestelmän uusimiskustannukset ovat 7 000–10 000 euroa. Gun Anderssén-Wilhelmsin ja Tom Wilhelmsin pienpuhdistamo maksoi noin 6 500 euroa.

- Hintaan lisätään vielä sähköasennuskustannukset, joten 7 000 euroa on kyllä vähimmäissumma, hän sanoo.

Kustannukset pysyivät alhaisina, koska puhdistamo voitiin liittää olemassa olevaan putkeen.

- Muuten maata olisi jouduttu kaivamaan paljon, Tom sanoo.

Pariskunta tarkistaa ajoittain, että puhdistamo toimii asianmukaisesti. He tarkistavat, että ohjauskeskuksen ulkopuolella oleva valo palaa ja että tyhjennysten määrän näyttävä mittari raskuttaa.

- Jos lukema ei muutu, jotain on vialla, Tom sanoo.

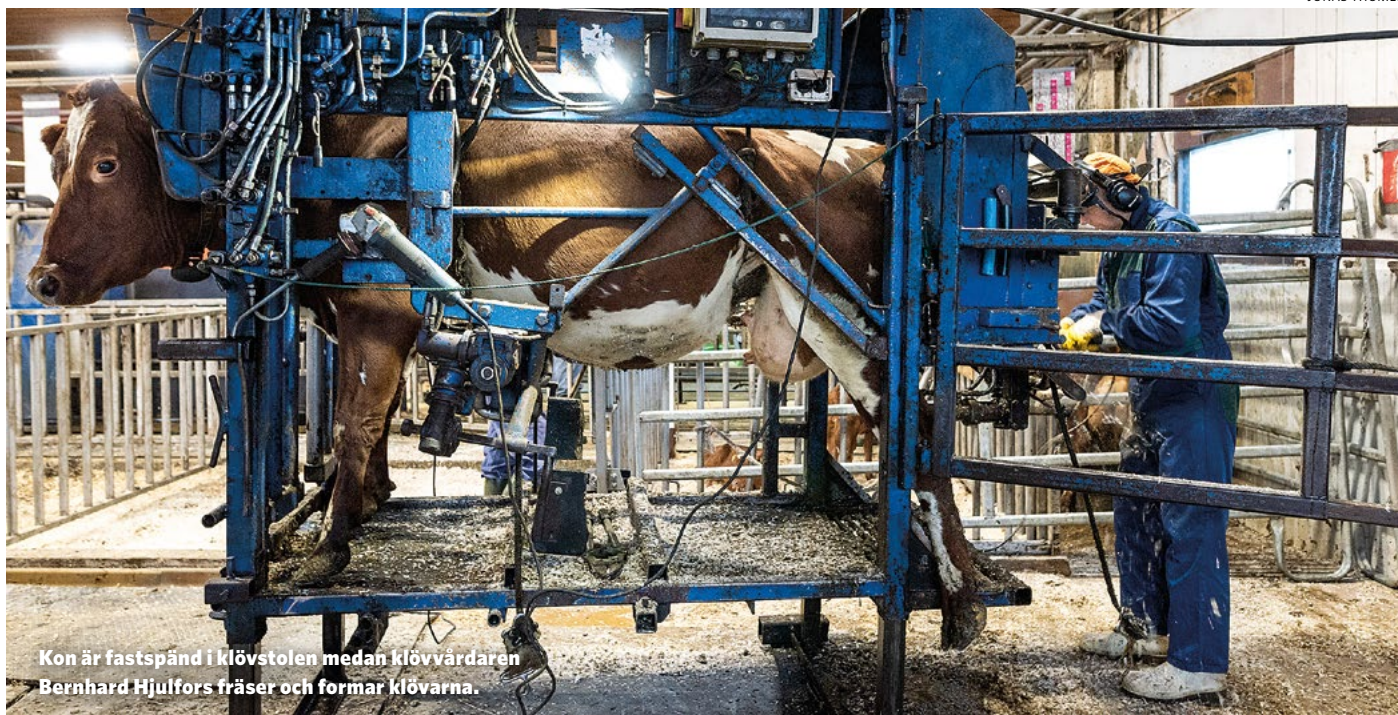
Heidän neuvonsa samassa tilanteessa oleville kiinteistönomistajille on tehdä asiat oikeassa järjestyksessä: suunnittele, hae toimenpidelupa ja suorita asennus.

TEKSTI: MALIN HENRICSON

Klöven ska ha en speciell vinkel,
så att kon inte går för mycket
eller för lite på hälen.

DE KARVAR OCH FRÄSER för bättre djurhälsa

JONAS THOMÉN

Kon är fastspänd i klövstolen medan klövvårdaren Bernhard Hjulfors fräser och formar klövarna.

I serien om annorlunda företag i vår kommun riktar vi fokus på hovverkaren Ulrika Ahlskog och klövvårdaren Bernhard Hjulfors från Källby. De jobbar båda med samma mål för ögonen: Friska djurfötter och välmående djur.

TEXT: MALIN HENRICSON | FOTO: JONAS THOMÉN

Bernhard Hjulfors och hans kompanjon Roland Sten i företaget Pede Koservice representerar en smal yrkesgrupp i vårt land. De är professionella klövvårdare som åker runt i ladugårdar och hjälper bönder att hålla mjölkornas klövar i skick. Distriktet är vidsträckt: Från Karleby i norr till Lappfjärd i Sydösterbotten.

– Fast "föusen" börjar vara slut i Sydösterbotten, säger Hjulfors.

Den här dagen är Pede Koservice i yrkesutbildaren Optimas ladugård i Jakobstad för att snickra klövarna på 50–60 kor. Det råder lite oro i det väntande ledet. Kornas råmande blandas med ljudet från den eldrivna klövräsen. En åt gången kliver korna in i klövstolen och spänns fast med selar under magen.

När grinden bakom kon är stängd hissar Hjulfors upp kobenen så klövarnas undersida pekar mot taket. Han låter klövräsen fara över en klövhalva i taget. Det samlas ett täcke av vita hornspån på golvet.

Det tar inte många sekunder per klöv. Men Hjulfors jobbar inte på måfå.

– Klöven ska ha en viss vinkel. Kon ska inte gå för mycket på hälen och inte för lite heller, säger Hjulfors.

Felaktiga vinklar kan vara medfödda eller så har klövarna nöts ojämnt.

– Det är klövvårdarens uppgift att vinkla om klöven, säger Hjulfors.

Efter 32 år i branschen är Bernhard Hjulfors rutinerad. Han var själv bonde år 1986, då klöv-

JONAS THOMÉN

Bernhard Hjulfors har ansiktsskydd för att inte få klövflisor i ögonen.

vårdaren som han anlitade skulle sluta. Hjulfors blev intresserad.

– Jakobstads mejericentral sökte en ny klövvårdare. Jag ringde och sade att jag börjar. På den resan är jag.

Han lärde sig hantverket genom att jobba en tid med den gamla klövvårdaren och sedan har han gått flera kurser. 2003 kom Roland Sten med i bolaget.

Klövvården är – vid sidan av avel, stallmiljö och balanserad utfodring – en viktig del i det förebyggandet arbetet för djurhälsan. En kossas klöv borde verkas cirka två gånger per år. Hjulfors rekommendation är minst tre gånger per

två år. Att slarva med klövvården kan bli ödesdigert, både för kossan och bonden. Det gäller inte minst i en lösdriftsladugård, där kon måste gå till foderbordet för att äta och till mjölkkningsroboten för att bli mjölkad. En ko som har ont i klövarna rör ogärna på sig.

– Och en ko som inte äter mjölkar mindre, säger Hjulfors.

Ett annat varningstecken är att kon går med krokig rygg. Det tyder på ömma klövar.

Pro Agrias mjölkrådgivare **Magnus Blässar** pekar ut tiden efter kalvning som speciellt kritisk.

– En ko som kalvat och inte har klövarna i skick rör sig dåligt. Det leder till att kon äter för lite, vilket i sin tur kan göra det problematiskt för kon att bli dräktig igen. Och en ko som inte blir dräktig blir utmönstrad, säger Blässar.

Brunstiden är en annan kritisk tidpunkt i lösdrift, eftersom korna hoppar på varandra och riskerar skada klövarna mot betonggolvet. Förutom att forma om klövarna kan Hjulfors behandla skadade klövar med speciella skor som limmas på den friska klövhalvan.

Hjulfors har inte tröttnat på jobbet fast han hållit på i 32 år. Det är ny ladugård varje dag. Han tycker om både bönderna och korna. Feedbacken av arbetet kan komma direkt.

– Om du fixar en ko som är halt, tappar var ur klöven och lägger på en klövsko som avlastar det ömma, kan du se hur hon skrattar när hon far ur klövstolen, säger Hjulfors.

**Ulrika Ahlskog rekommenderar
man man verkar hästens hov
med fem veckors mellanrum.**

JONAS THOMÉN

MEDAN HJULFORS OCH STEN jobbar snabbt med eldrivna verktyg går det betydligt lugnare till när **Ulrika Ahlskog** verkar hästhovar i **Jaana** och **Ralf Sundviks** stall i Sundby. Hon jobbar för hand med en rejäl rasp, en tång och olika sorters knivar. Hon har också hjälp av ett stöd, som hoven vilar på medan Ahlskog formar den.

Ulrika pekar ut de synliga delarna av hoven: hovväggen, bärranden, lamellranden, sulan, strålen och traktstödet. Om hoven är för lång i tån, för hög i hälen eller flyter ut som en ankfot påverkar det hästens kroppsställning.

- Målet är en hov i balans. Den ska inte vara för lång i tån eller flyta ut, säger Ahlskog.

Hon har verkat hästhovar i över tio år. Då gick hon en grundkurs som hovformsspecialisten **Birgitta Färnstrand-Svensk** höll i Kållby.

- Tanken var att vi efter kursen skulle kunna verka våra egna hästars friska hovar. Jag fick börja verka en väns hästar och blev allt mer intresserad. Efter det har jag fortsatt och gått flera kurser i Finland och Sverige, säger Ahlskog.

Ahlskog är ingen hovslagare, eftersom hon inte spikar hästskor på hovarna. Hon förespråkar att hästen går barfota, men hon säger ändå inte kategoriskt nej till skor. En av hennes egna hästar är skodd på framhovarna på vintern eftersom stoets hovar ömmar genast underlaget fryser och blir ojämnt.

- Jag ser mycket negativt som skor gör åt hoven. När jag tar bort skorna på min häst på våren är hovarna i dåligt skick. Det tar hela sommaren att få dem bra igen. Jag tror att många skodda hästar skulle klara sig utan skor, säger Ahlskog.

JONAS THOMÉN

Ulrika Ahlskog visar hur hovbenet ser ut inuti.

Hon påpekar att det är viktigt att hoven kan vidgas i varje steg när hästen rör på sig.

- Man brukar säga att hästen har fem hjärtan. I varje hov pumpas blod, i varje steg. Spikar du på en sko kan hoven inte flexa på samma sätt och det leder till sämre blodcirkulation, säger Ahlskog.

Liksom klövvård är hovvård en väsentlig del av djurets välmående. Men nedsatt hovkvalitet är också en indikation på obalans i kroppen, till exempel på grund av foderkvaliteten.

- Ulrika brukar prata om godisranden, säger Ralf Sundvik.

Godisranden innebär att det bildas ett dike i hoven, som sägs bero på att hästen fått i sig för mycket socker, till exempel om höet har hög sockerhalt.

- Numera är det ganska vanligt att hästägare analyserar höet de ger till hästarna. Hobbyhäs-

**” Målet är en hov
i balans. Den ska
inte vara för lång i tån
eller flyta ut.**

- ULRIKA AHLKOG

tar ska inte ha så energirikt hö, men det är svårt att hitta riktigt bra hästhö, säger Ahlskog.

Efter fyra hovar har hon fått upp värmen, så jackan ryker av. Jobbet kräver styrka. När Ahlskog var nybörjare tog krafterna slut efter två hovar. Nu verkar hon sju hästar på raken vid behov.

- Det är tungt och det tar tid att utveckla de rätta musklerna, säger hon.

Hennes företag Ulrikas Hoofcare har kunder mellan Kronoby och Närpes. Hovverkningen är ett komplement till Ahlskogs huvudsakliga jobb som huvudbokföreläsare i Pedersöre kommun. Hon åker ut och verkar hästhovar en-två kvällar i veckan och på lördagsmorgnarna.

Hovverkningen rensar huvudet.

- När jag verkar hästhovar lämnar jag alla andra tankar. Om jag är riktigt slut i huvudet är tröttheten som bortblåst sedan jag verkat en häst. Det är ganska bra, säger Ahlskog.

Byggnadssektionen är ett nytt expertorgan

■ Som en följd av att kommunallagen har förnyats, och behov av förändringar i verksamheten, har kommunen uppdaterat sin förvaltningsstadga.

Ändringen, som trädde ikraft den 1 juni 2017, ledde till en del förändringar inom förtroendeorganisationen. Den största nyheten är två nya organ som lyder under kommunstyrelsen: byggnadssektionen och ekonomi- och koncernsektionen.

Det bör i sammanhanget påpekas att byggnadssektionen och kommunens miljö- och byggnadsnämnd har helt olika ansvarsområden. Nämnden behandlar och ansvarar för tillståndsgivningen, som till exempel bygglov och miljötillstånd.

Byggnadssektionen ansvarar för att förverkliga byggnadsprogrammet, vilket alltså är de investeringsprojekt som kommunfullmäktige har godkänt. Byggnadsprogrammet kan bestå av allt från nybyggen, renovering av byggnader och

Byggnadssektionen är ett förtroendeorgan som samarbetar tätt med kommunens tjänstemän. Från vänster fastighetschefen Peter Sundqvist (sekreterare), Bernt Snellman, Johanna Överfors, tekniska verkets chef Yvonne Liljedahl-Lund (föredragande), Helena Berger, Bernhard Hjulfors (ordförande) och Greger Forsblom.

energieffektivisering i fastigheter till åtgärder på fastigheternas uteområden.

Sektionen leder utredningar, bereder upphandlingar till kommunstyrelsen och leder byggprocessen. En viktig del i arbetet är att följa upp genomförda byggnadsprojekt för att ta vara på erfarenheter och skapa en kunskapsbank. Sektionen förbereder alltså byggprocessen fram till val av planerare och entreprenör, samt fattar beslut inom den fastställda budgetramen under planerings- och byggprocessen.

Numera tillsätter kommunen inga planerings- eller byggnadskommittéer för att genomföra olika byggprojekt. Avsikten är att byggnadssektionen ska fungera som ett expertorgan med

samlad kunskap.

Byggnadssektionen består denna mandatperiod av följande ordinarie medlemmar: Bernhard Hjulfors, ordförande, Greger Forsblom, Helena Berger, Johanna Överfors och Bernt Snellman. Chefen för tekniska verket Yvonne Liljedahl-Lund fungerar som föredragande och fastighetschef Peter Sundqvist är sekreterare. I byggnadssektionens möten deltar även planeringsingenjör Johan Värnström och projektingenjör Fredrik Djupsjöbacka.

YVONNE LILJEDAHL-LUND,
CHEF FÖR TEKNISKA VERKET

Följ Pedersöres fullmäktigemöten på webben

■ Pedersöre kommun direktsänder numera kommunfullmäktiges möten via Pedersöre kommuns Youtubekanal.

Sändningarna har legat nere i flera år sedan Pedersöre lokal-teve avvecklade sin verksamhet. En fullmäktigemotion från SDP-gruppen 2016 aktualiserade direktsändningar i kommunens egen regi.

Sändningen startas inifrån salen samtidigt som mötet inleds. Det är en kamera som förmedlar bild och ljud från fullmäktigesalen.

Sändningen sparas och kan ses på Youtube i efterhand.

Man hittar kanalen på adressen <https://www.youtube.com/channel/UCq7uXz3O3tD-2fDYAS-BLsg>.

Man kan också klicka på Youtubesymbolen som finns högst uppe på kommunens startsida på adressen www.pedersore.fi.

Fullmäktiges möten startar vanligen klockan 19.00.

Biblioteken är stängda 4.3–8.3.2019

■ Biblioteket kommer att byta program efter jul. Processen inleds redan i slutet av januari, men under veckan 4.3–8.3 sker den egentliga övergången och personalen får sin utbildning. Då är alla kommunens bibliotek stängda.

Det gäller också webbiblioteket inklusive e-tjänsterna. Måndagen 11.3 öppnar vi igen med det nya systemet. Våra användare kommer inte att märka så mycket av programbytet, webbiblioteket kommer att se ut som förr.

Parempi eläinterveys vuolennan ja hionnan AVULLA

Sorkasta irtoaa sarveislastuja,
kun hiomakone tekee työtään.

JONAS THOMÉN

TEKSTI: MALIN HENRICSON | KUVA: JONAS THOMÉN

Kuntamme erilaisia yrityksiä koskevassa juttusarjassa tutustumme nyt kolppilaisiin kavionhoitaja Ulrika Ahlskogiin ja sorkkahoitaja Bernhard Hjulforsiin. Molempien työllä on sama tavoite: terveet eläimen jalat ja hyvinvoiva eläin.

Bernhard Hjulforsin ja hänen liikekumppaninsa **Roland Stenin** Pede Koservice-yritys edustaa maassamme pientä ammattiryhmää. He ovat ammattimaisia sorkkahoitajia, jotka kiertävät navetoissa ja auttavat maitotilallisia pitämään lypsylehmien sorkat kunnossa. Toiminta-alue on laaja ja ulottuu Kokkolasta pohjoisessa Lapväärtiin Suupohjassa.

– Navettoja ei juuri enää ole Suupohjassa, Hjulfors sanoo.

Tänään Pede Koservice on Pietarsaareissa ammattikoulu Optiman navetassa hoitamassa 50–60 lehmän sorkkia. Vuoroaan odottavien lehmien rivissä on havaittavissa pientä levottomuutta. Lehmien ammunta sekoituu sähköisen

kulmahiomakoneen ääneen. Lehmät astuvat yksitellen sorkkahoitotelineeseen, johon ne kiinnitetään vatsan alta kulkevilla valjailla.

Kun lehmän takana oleva portti on suljettu, Hjulfors nostaa lehmän jalkaa niin, että sorkan alapuoli on kohti kattoa. Hiomakone käsittelee sorkanpuolikkaan kerrallaan. Lattia peittyy valkosiin sarveislastuihin.

Yhden sorkan hionta ei kestä montaa sekuntia. Mutta Hjulfors ei työskentele huolimattomasti.

– Sorkassa pitää olla tietty kulma. Lehmä ei saa kävellä liikaa tai liian vähän sorkan kannalla, Hjulfors sanoo.

Virheelliset kulmat voivat olla synnynnäisiä tai sorkat ovat kuluneet epätasaisesti.

– Sorkkahoitajan tehtävänä on saada sorkka oikeaan asentoon, Hjulfors sanoo.

Bernhard Hjulforsille on kertynyt kokemusta alalta 32 vuoden verran. Hän toimi itse maitotilallisena vuonna 1986, kun silloinen sorkkahoitaja aikoi lopettaa. Hjulfors kiinnostui alasta.

– Pietarsaaren meijerikeskus etsi uutta sorkkahoitajaa. Soitin ja sanoin voivani aloittaa. Sillä tiellä olen.

Hän oppi ammatin työskentelemällä hetken aikaa vanhan sorkkahoitajan kanssa. Myöhemmin hän on osallistunut useille kursseille. Roland Sten tuli mukaan yritykseen vuonna 2003.

Sorkkahoito on kasvatuksen, navettaympäristön ja tasapainoisen ruokavalion ohella tärkeä osa ennaltaehkäisevää työtä, jota tehdään eläinten terveyden takaamiseksi. Lehmän sorkkia pitäisi hoitaa noin kaksi kertaa vuodessa. Hjulforsin suositus on vähintään kolme kertaa kahdessa vuodessa. Sorkkahoidon laiminlyönti voi olla kohtalokasta sekä lehmälle että maitotilalliselle. Tämä koskee erityisesti pihattonavettoja, joissa lehmän on käveltävä ruokintapöydän ääreen syömään ja lypsytrobottiin lypsettäväksi. Lehmä ei liiku mielellään, jos sen sorkat ovat kipeät.

– Ja syömätön lehmä tuottaa vähemmän maitoa, Hjulfors sanoo.

Toinen varoitusmerkki on se, että lehmä kävelee selkää kaarella. Se viittaa aristaviin sorkkiin.

ProAgrian maitotilaneuvoja **Magnus Blässar** sanoo vasikoinnin jälkeisen ajan olevan erityisen kriittinen.

– Vasikoinut lehmä, jonka sorkat eivät ole kunnossa, liikkuu huonosti. Lehmä syö tällöin

JONAS THOMÉN

Ulrika Ahlskog vierailee säännöllisesti Jaana Sundvikin tallilla vuolemassa kavioita.

liian vähän, mikä puolestaan voi vaikeuttaa uudelleen tiineeksi tulemista. Ja lehmä, joka ei tule tiineeksi, karsitaan karjasta, Blässar sanoo.

Kiima-aika on toinen kriittinen ajankohta pihatossa, koska lehmät hyppivät toistensa päälle ja sorkat voivat vahingoittua osuessaan betonilattiaan. Sorkkien muotoilun lisäksi Hjulfors voi hoitaa vahingoittuneita sorkkia erikoiskengillä, jotka liimataan sorkan terveelle puoliskolle.

Hjulfors ei ole kyllästynyt työhönsä, vaikka hän on tehnyt sitä 32 vuotta. Navetta vaihtuu joka päivä. Hän pitää sekä maitotilallisista että lehmistä. Työstä saa suoraa palautetta.

- Jos autat ontuvaa lehmää, tyhjennät sorkasta märkäeritteen ja kiinnität aristusta helpotettavan sorkkakengän, voit nähdä, kuinka lehmä hymyilee poistuessaan sorkkahoitotelineestä, Hjulfors sanoo.

KUN HJULFORS JA STEN työskentelevät nopeasti sähkötyökaluilla, Ulrika Ahlskog vuolee hevosen kavioita huomattavasti rauhallisempaan tahtiin **Jaana ja Ralf Sundvikin** tallissa Sundbyssä. Hän tekee työt käsin suurella raspilla, pihdeillä ja erilaisilla puukoilla. Hänellä on apuna myös tuki, jolla kavio lepää Ahlskogin muotoillessa sitä.

Ulrika osoittaa kavion näkyviä osia: sarveiseinämä, kannatinpinta, sälekerros, antura, säde ja kulmatuki. Jos kavio on varvasosasta liian pitkä, liian korkea kantaosasta tai jos kavio leviää räpylämäiseksi, vaikuttaa se hevosen asentoon.

- Tavoitteena on tasapainoinen kavio. Varvasosa ei saa olla liian pitkä, eikä kavio saa levitä, Ahlskog sanoo.

Hän on vuollut kavioita yli kymmenen vuotta. Silloin hän osallistui kavioasiantuntija Birgitta Färnstrand-Svenskin Kolpissa pitämälle peruskurssille.

- Ajatuksena oli, että voisimme kurssin jälkeen vuolla omien hevostemme terveitä kavioita. Sain alkaa hoitaa ystäväni hevosia, ja kiinnostuin kavionhoidosta lisää. Sen jälkeen olen osallistunut useille kurseille Suomessa ja Ruotsissa, Ahlskog kertoo.

Ahlskog ei ole kengitysseppä, sillä hän ei naulaa hevosenkenkiä kavioihin. Hän puhuu hevosten kengättömyyden puolesta, mutta ei sano ehdotonta eitä kengille. Yksi hänen omista hevostaan kengitetään talvella etukavioista, koska kaviot aristavat heti, kun maa jäätyy. Kavioista tulee epätasaiset.

- Kengät aiheuttavat paljon vahinkoa kavioille. Kun otan hevoseltani kengät pois keväällä, kaviot ovat huonossa kunnossa. Kestää koko kesän saada kaviot kuntoon. Uskon, että monet kengitetyt hevoset pärjäisivät ilman kenkiä, Ahlskog sanoo.

Hän huomauttaa, että kavion on tärkeää pystyä laajenemaan joka askeleella, kun hevonen liikkuu.

- Hevosella tavataan sanoa olevan viisi sydäntä. Jokaiseen kavioon pumpataan verta jokaisella askeleella. Jos kavio kengitetään, kavio ei jousta samalla tavalla, mikä heikentää verenkiertoa, Ahlskog sanoo.

Sorkkien hoidon tavoin kavioiden hoito on olennainen osa eläimen hyvinvointia. Huonossa kunnossa olevat kaviot ilmentävät myös esimerkiksi rehun laadusta johtuvaa elimistön epätasapainoa.

- Ulrika tapaa puhua karkkireunasta, Ralf Sundvik sanoo.

Karkkireuna tarkoittaa sitä, että kavioon muodostuu ura, jonka sanotaan johtuvan siitä, että hevonen on saanut liian paljon sokeria esimerkiksi silloin, jos heinän sokeripitoisuus on korkea.

”Tavoitteena on tasapainoinen kavio. Varvasosa ei saa olla liian pitkä, eikä kavio saa levitä.

- ULRIKA AHLSKOG

- Nykyään on melko yleistä, että hevosenomistaja tutkii hevosille annettavan heinän. Harastehevokset eivät tarvitse liian energiapitoista heinää, mutta hyvää hevosheinää on vaikea löytää, Ahlskog sanoo.

Neljän kavion jälkeen alkaa olla kuuma, joten takin saa riisua. Työ vaatii voimaa. Alkuaikoina Ahlskogin voimat loppuivat kahden kavion jälkeen. Nykyään hän vuolee tarvittaessa seitsemän hevosen kaviot peräkkäin.

- Työ on raskasta, ja oikeiden lihasten kehittäminen vie aikansa, hän sanoo.

Ulrikas Hoofcare -yrityksellä on asiakkaita Kruunupyystä Närpiöön. Kavionhoito on Ahlskogin sivutoimi. Päätoimenaan hän työskentelee Pedersören kunnan pääkirjanpitäjänä. Hän vuolee hevosten kavioita yhtenä tai kahtena iltana viikossa ja lauantaiaamuisin.

Kavionhoito kirkastaa ajatuksia.

- Kun vuolen kavioita, kaikki muu unohtuu. Väsymyksen katoaa, kun olen hoitanut yhden hevosen. Se on aika hyvin, Ahlskog sanoo.

Sursiks kök

MÄTTAR 2 000 MAGAR

Klart! BESPISNINGSCHEFEN Anja Lillqvist tar ut en sats färdiggräddade köttfärslimpor ur ugnen.

TEXT: MALIN HENRICSON | FOTO: NATHALIE LINDVALL

I Sursik skolas kök tillreds nästan 2 000 lunchportioner varje vardag. Kosthållspersonalen sätter en ära i att göra maten från grunden – och smaksätter med sina egna – hemliga – kryddblandningar.

Strax före klockan 8 råder ett ögonblick av lugn i skolköket på Sursikbacken. Personalen som börjat med lunchförberedelserna klockan 6.45 dricker en kaffekopp och hämtar andan innan det är dags för nästa intensiva arbetspass.

– Klockan åtta börjar vi igen och kör på till klockan 10. Halv elva startar lunchserveringen i matsalen, säger bespisningschefen **Anja Lillqvist**.

Vid det laget har gänget i köket också packat lunchmaten till daghem och skolor i värmeboxar som ska köras ut till byarna i tre bilar.

Kocken Linda Hattar öser upp köttförsåsen till lasagnen.

Tidsschemat är tajt, men personalen hjälper varandra och lyckas, dag efter dag.

För Lillqvist och hennes medarbetare känns det bra att få tillreda mat från grunden. Den

enkla vägen vore att skjuta in plåtar med halvfabricerade maträtter i ugnen. I Sursikköket började man i stället förbereda dagens kött- och grönsakslasagne under gårdagen, genom att dosera lasagnettebitar i ugnformar.

Tidigt den här morgonen startade såskoket och nu puttrar köttfärsåsen i två 300-litersgrytor i väntan på det sista momentet, då alla ingredienser blandas i formar och gräddas i ugn.

– Vår lasagne består till hälften av grönsaker och till hälften av köttfärs. På det sättet får vi barnen och ungdomarna att äta mera vegetariskt. De blir nöjda och vi är nöjda då vi vet att de äter sig mätta, säger Lillqvist.

Morot, kålrot, spenat eller blomkål brukar göra köttet sällskap i lasagnesåsen.

När man har närmare 2 000 magar att mätta handlar det om stora volymer råvaror. Den här dagen, då köket förutom kött- och grönsakslasagne också tillreder köttfärslimpa för morgondagen och kommande dagar är mängden köttfärs i omlopp avsevärd.

Lillqvist räknar med 150 kilo köttfärs till köttfärsåsen och 200 kilo färs till köttfärslimporna.

OM DAGEN

” Vi har roligt, då orkar vi också. Och det är roligt när vi får så mycket feedback om att maten smakar bra.

- LENA MÅRD

Dietkocken Marlén Forsén har en egen hörna där hon tillreder och portionerar ut specialdieter.

Tre olika bilar kör ut maten till byarna.

Limporna innehåller också 10 kilo havregryn, 21 kilo potatisgranulat och 180 ägg. Plus kökets hemgjorda kryddblandningar.

- Vi gör egna blandningar för att få bort E-ämnen och andra tillsatsämnen som vi inte vill ge våra unga, säger Lillqvist.

Dietkocken **Marlén Forséns** arbete underlättas också eftersom mängden allergena ämnen är lättare att kontrollera i egna kryddblandningar. Köket har också en egen dressing och en egen kebabsås.

- Kebabsåsen smakar inte som Korv-Görans, utan den smakar Pedersöres kebabsås, säger Lillqvist.

Smaksättningen utvecklas efterhand.

- Det hänger på köksorna eget intresse. Det är roligt att göra mat när man får ha initiativet, säger Lillqvist.

Det är dessutom en kostnadsfråga. Det är billigare att blanda sin egen dressing än att köpa en färdig produkt. Kostnadsmedvetenheten är a och o. Råvarorna i en matportion får kosta 1,06 euro. När man räknar in arbetskostnader, hyror och transport är taket 2,53 euro per portion.

- Vi får hela tiden hålla koll på budgeten, säger Lillqvist.

Största delen av livsmedelsinköpen görs via lokala leverantörer - till exempel potatis från Östensö, kött från Snellmans, grönsaker via Fresh Servant och bröd från Bergwalls. Med jämna mellanrum tar köket ut svängarna och köper in dyrare råvaror från till exempel det lokala slakteriet Tajma eller Träskkulla Ecobeef och korv från Björkens. Ekoprodukter ingår också i sortimentet. I höstas övergick köket till ekologiska mannagryn och havregryn.

- De äter ekologisk gröt på morgonen i daghem och i skolor, säger Lillqvist.

Helt uteslutna är hel- och halvfabrikat inte i köket. Man gör inte egna fiskpinnar och stoppar inte sin egen korv.

- Men vi har hittat leverantörer som erbjuder bra produkter, säger Lillqvist.

Lena Mård ingår i den nio personer starka, ordinarie styrkan i köket. Hon har jobbat i Sursik i 14-15 år. Mård trivs med sitt arbete och den goda sammanhållningen i gruppen.

- Vi har roligt, då orkar vi också. Och det är roligt när vi får så mycket feedback om att maten smakar bra, säger Mård.

Köttfärslimporna ligger och gottar sig i låg ugnsvärme i en och en halv timme. Lasagnen har snabbare tidtabell. Regelbundna pip signalerar att kockarna **Linda Hattar** och **Ingrid Snellman** får ta en ny sats lasagne ur ugnen och packa ner dem i värmeboxarna som åker ut "på byn".

- Lasagnen ska helst stå och dra en halvtimme eller timme. Och det gör den i värmeboxarna, säger Anja Lillqvist.

Så småningom minskar intensiteten i köket. Trasor gnuggar bordsytorna rena från rester, diskmaskinerna startar och värmeboxarna rullas ner till de väntande transportbilarna. Det är ännu gott om tid tills den första matturen i Sursik startar. Klockan 12.10 brukar sedan de flesta ha ätit.

- Och klockan 13 är det lugnt här igen, säger Lillqvist.

Senast då är fokuset inställt på nästa dag, med nya maträtter på menyn.

2 000 vatsaa ruokittavana päivittäin

Sursikin koulun keittiössä valmistetaan lähes 2 000 lounasannosta joka arkipäivä. Keittiöhenkilökunta pitää kunnia-asianaan valmistaa ruoat alusta asti itse. Maustamiseen käytetään omia - salaisia - maustesekoituksia.

Juuri ennen kello kahdeksaa Sursikinmäen koulukeittiössä vallitsee hetken rauha. Kello 6.45 lounasvalmistelut aloittanut henkilökunta juo kupillisen kahvia ja hengähtää hetken ennen seuraavaa intensiivistä työvaihetta.

- Aloitamme taas kello kahdeksalta ja jatkamme kello kymmeneen asti. Lounastarjoilu alkaa kello 10.30 ruokasalissa, ruokahuoltoapäällikkö **Anja Lillqvist** sanoo.

Siihen mennessä keittiön henkilökunta on myös pakannut päiväkotien ja koulujen lounasruoat lämpölaatikoihin, jotka kuljetetaan kyltiin kolmella autolla.

Aikataulu on tiukka, mutta henkilökunta auttaa toisiaan ja onnistuu, päivästä toiseen.

Lillqvistin ja hänen työtovereidensa mielestä on kiva valmistaa ruoat itse alusta asti. Helpompi keino olisi laittaa uuniin puolivalmistetuksia. Sursikin keittiössä alettiin sen sijaan jo eilen valmistella tämänpäiväistä jauheliha- ja vihanneslasagnea annostelemalla lasagnelevyjä uunivuokiin.

Kastikkeen valmistus alkoi aikaisin tänä aamuna, ja nyt jauhelihakastike porisee kahdessa 300 litran padassa odottamassa viimeistä vaihetta, jolloin kaikki ainekset sekoitetaan vuoissa ja paistetaan uunissa.

- Meidän lasagneemme koostuu puoliksi vihanneksista ja puoliksi jauhelihasta. Näin lapset ja nuoret saavat syödä enemmän kasvisruokaa. He ovat tyytyväisiä ja me olemme tyytyväisiä, kun tiedämme heidän syövänsä itsensä kylläisiksi, Lillqvist sanoo.

Lasagnekastikkeeseen lisätään jauhelihan seuraksi porkkanaa, lanttua, pinaattia tai kukkakaalia.

Kun ruokittavia vatsoja on melkein 2 000, raaka-aineiden määrä on suuri. Jauhelihan määrä on tänään valtava, sillä keittiössä valmistetaan jauheliha- ja vihanneslasagnen lisäksi lihamureketta huomista ja seuraavia päiviä varten.

Lillqvist laskee jauhelihaa kuluvaan jauheliha-kastikkeeseen 150 kiloa ja lihamurekkeisiin 200 kiloa.

Murekkeet sisältävät myös 10 kiloa kauraryynejä, 21 kiloa perunarakeita, 180 kananmunaa sekä keittiön omatekoisia maustesekoituksia.

Lena Mård ja Anja Lillqvist muotoilevat jauhelihamurekkeita kuin liukuhihnalta.

- Teemme omia sekoituksia päästäksemme eroon E-aineista ja muista lisäaineista, joita emme halua antaa lapsillemme, Lillqvist sanoo.

Dieetikokki **Marlén Forsénin** työ helpottuu myös, koska allergeenien määrää on helpompi valvoa omissa maustesekoituksissa. Keittiöllä on myös oma salaattikastike ja oma kebabkastike.

- Kebabkastike ei maistu Korv-Göransin kastikkeelta vaan Pedersören kebabkastikkeelta, Lillqvist sanoo.

Kokki Linda Hattar kauhoo jauhelihakastiketta lasagneen.

Ruoat maustetaan jälkikäteen.

- Keittäjät maustavat ruoat oman maun mukaan. Ruoanlaitto on hauskaa, kun saa olla omaaloitteinen, Lillqvist sanoo.

Suurin osa elintarvikkeista ostetaan paikallisilta toimittajilta, kuten perunat Östensöltä, liha Snellmannilta, vihannekset Fresh Servantin kautta ja leipä Bergwallilta. Tasaisin väliajoin keittiö höllää kukkaronnyörejään ja ostaa kalliimpia raaka-aineita esimerkiksi paikalliselta

Tajman teurastamolta tai Träskullan Ecobeeffiltä ja makkaraa Björkensiltä. Valikoimaan kuuluu myös luomutuotteita. Viime syksynä keittiö siirtyi käyttämään luomumanna- ja kauraryynejä.

- Päiväkodeissa ja kouluissa syödään aamuisin luomupuuroa, Lillqvist kertoo.

Täys- ja puolivalmistetut eivät ole kokonaan poissuljettuja. Omia kalapuikkoja ja makkaroita ei tehdä.

- Mutta olemme löytäneet toimittajia, jotka tarjoavat hyviä tuotteita, Lillqvist sanoo.

Lena Mård on yksi keittiön yhdeksästä vakituisesta työntekijästä. Hän on työskennellyt Sursikilla 14-15 vuotta. Mård viihtyy työssään ja pitää työpöran hyvistä yhteishengestä.

- Meillä on hauskaa, mikä auttaa myös jaksamaan. Ja on mukavaa saada paljon palautetta siitä, että ruoka maistuu hyvältä, Mård sanoo.

Jauhelihamurekkeet kypsyvät matalassa uuninlämmössä puolitoista tuntia. Lasagnen valmistusaikataulu on nopeampi. Säännöllisin väliajoin kuuluva merkkiään ilmoittaa, että kokit **Linda Hattar** ja **Ingrid Snellman** saavat ottaa uuden lasagne-erän ulos uunista ja pakata ne lämpölaatikoihin "kyltiin" viemistä varten.

- Lasagne saa mielellään seistä ja vetäytyä puoli tuntia tai tunnin. Sen se tekee lämpölaattikoissa, Anja Lillqvist sanoo.

Kiire hiljenee keittiössä vähitellen. Siivousliinat pyyhkivät pöytien pinnoilta ruoantähteet, astianpesukoneet käynnistyvät ja lämpölaatikot viedään kuljetusautoihin. Sursikin ensimmäiseen ruokailuvuoroon on vielä hyvin aikaa. Suurin osa on syönyt kello 12.10 mennessä.

- Ja kello 13 täällä on taas rauhallista, Lillqvist sanoo.

Viimeistään silloin aletaan keskittyä seuraavaan päivään ja ruokailaan uusiin ruokalajeihin.

MALIN HENRICSON

Rakennusjaosto on uusi asiantuntijaelin

Kuntalain uudistuksen ja kunnan toimintaan liittyvien muutostarpeiden seurauksena kunta on päivittänyt hallintosääntöään.

■ 1. kesäkuuta 2017 voimaan tullut muutos johti muutamiin uudistuksiin luottamuselimissä. Suurin uudistus on kaksi uutta kunnanhallituksen alaista asiantuntijaelintä: rakennusjaosto sekä talous- ja konsernijaosto.

Tässä yhteydessä on huomautettava, että rakennusjaostolla ja kunnan ympäristö- ja rakennuslautakunnalla on täysin eri vastualueet. Lautakunta käsittelee ja vastaa lupa-asioista, kuten rakennus- ja ympäristöluvista.

Rakennusjaosto vastaa rakennusohjelman toteutuksesta, joka on siis kunnanvaltuuston hyväksymä investointihanke. Rakennusohjelmaan voi sisältyä muun muassa uudisrakentamista, rakennusten peruskorjausta, kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamista ja kiinteistöjen ulkoalueisiin liittyviä toimenpiteitä.

Jaosto johtaa selvityksiä, valmistelelee hankintoja kunnanhallitukselle ja johtaa rakennusprosessia. Tärkeä osa työtä on seurata toteutuneita rakennushankkeita kokemusten hyödyntämiseksi ja tietopankin luomiseksi. Jaosto valmistelelee rakennusprosessin suunnittelijan ja urakoitsijan

Rakennusjaosto on luottamuselin, joka tekee tiivistä yhteistyötä kunnan virkamiesten kanssa. Vasemmalta kiinteistöpäällikkö Peter Sundqvist (sihteeri), Bernt Snellman, Johanna Överfors, teknisen viraston johtaja Yvonne Liljedahl-Lund (esittelijä), Helena Berger, Bernhard Hjulfors (puheenjohtaja) ja Greger Forsblom.

valintaan asti ja tekee päätöksiä sovitun budjet-tikehyksen puitteissa suunnittelu- ja rakennusprosessin aikana.

Kunta ei enää nimitä suunnittelu- tai rakennustoimikuntia eri rakennushankkeiden toteuttamiseen. Tarkoituksena on, että rakennusjaosto toimii asiantuntijaelimänä.

Rakennusjaosto koostuu tällä toimikaudella seuraavista varsinaisista jäsenistä: Bernhard Hjulfors, puheenjohtaja, Greger Forsblom, Hele-

na Berger, Johanna Överfors ja Bernt Snellman. Teknisen viraston johtaja Yvonne Liljedahl-Lund toimii esittelijänä ja kiinteistöpäällikkö Peter Sundqvist sihteerinä. Myös suunnitteluinsinööri Johan Värnström ja projekti-insinööri Fredrik Djupsjöbacka osallistuvat rakennusjaoston kokouksiin.

YVONNE LILJEDAHL-LUND,
TEKNISEN VIRASTON JOHTAJA

Seuraa kunnanvaltuuston kokouksia Youtubessa

■ Pedersören kunnanvaltuuston kokoukset nähdään suorana verkossa kunnan Youtube-kanavalla.

Aikaisemmat lähetykset päättyivät muutamia vuosia sitten kun Pedersören paikallis-tv lopetti toimintansa. Kaksi vuotta sitten tehtiin kunnanvaltuustossa aloite lähetyksen uudelleenkäynnistämiseksi kunnan omissa ohjauksessa.

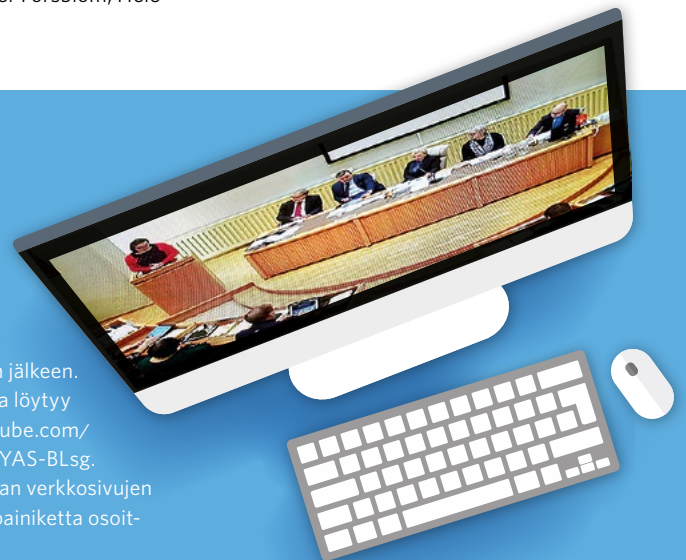
Lähetyks käynnistetään valtuustosalista kokouksen alkaessa. Yksi kamera välittää kuvaa ja ääntä katsojille.

Lähetykset tallennetaan ja ovat katsottavissa kunnan Youtube-kanavalla kokouksen jälkeen.

Pedersören Youtube-kanava löytyy osoitteesta <https://www.youtube.com/channel/UCq7uXz3O3tD-2fDYAS-BLsg>.

Voit myös napsauttaa kunnan verkkosivujen yläreunassa olevaa Youtube-painiketta osoitteessa www.pedersore.fi.

Kunnanvaltuuston kokous alkaa tavallisesti klo 19.00.

Kirjastot ovat suljettu 4.3–8.3.2019

■ Kirjasto-ohjelma vaihdetaan joulun jälkeen. Vaihtoprosessi alkaa jo tammikuun lopussa, mutta 4.3 ja 8.3 välisenä aikana kaikki kirjastot ovat suljettuina ohjelmasiirron ja koulutuksen takia.

Tämä koskee myöskin verkkokirjastoa sekä e-palveluja. Maanantaina 11.3 avaamme taas. Käyttäjämme eivät tule huomaamaan ohjelman vaihtoa, verkkokirjasto ei muutu ohjelmavaihtoon takia.

BOKPRAT I SKOLAN STIMULERAR LÄSLUSTEN

NATHALIE LINDVALL

Kommunens nya specialbibliotekarie Lisa Ahlvik är en länk mellan skolan och biblioteket. Hon jobbar för att öka elevernas läslust.

Boken "Klass 1 Rönnen" är någon elev bekant med från förr. Där har huvudpersonen Hedda just börjat skolan och är ganska nervös. Barnen kan relatera till sin egen skolstart.

- När jag gick i dagis trodde jag att skolan skulle vara likadan, att vi skulle få leka med leksaker. Men det är inte riktigt så, säger en elev.

Eleverna vill att Ahlvik läser upp namnen på Heddas alla klasskamrater som finns med på bilder i boken. Barnen känner igen flera namn och vet till exempel att ett spöke som heter Laszlo brukar figurera i barnkanalen.

Boken "Super-Flugo" framkallar entusiasm i gruppen. Det finns flera böcker i serien som verkar falla barnen på läppen.

- I den här boken är Flugo i skolan och lär sig läsa och måla. Han tycker bäst om att vara i matsalen där det finns en massa mat, berättar Ahlvik.

Hon hinner precis presentera den sista boken innan skolklockan ringer som en signal för att lektionen är över. Eleverna försvinner ut på rast, men böcker som Ahlvik berättat om kommer att finnas kvar länge i klassen.

Skolbesöket i Edsevö är bara ett i raden av bokprat som Lisa Ahlvik gör i sin nya roll som specialbibliotekarie i Pedersöre. Hennes tjänst är ny och efterlängtdad inom bibliotekssektorn.

- Min roll är att vara en länk mellan skolan och biblioteket. Jag anser att skolan, hemmen och biblioteket har en gemensam superkraft. Skolan och föräldrarna känner eleverna och biblioteket känner böckerna. Tillsammans ökar vi elevernas läslust, säger Ahlvik.

Hon bokpratar både i skolorna på beställning eller ordnar bokprat i huvudbiblioteket om skolklasser vill komma på besök.

MALIN HENRICSON

Bibliotekets maskot Vibbe hänger gärna med när specialbibliotekarien Lisa Ahlvik träffar elever i Pedersöres skolor. Ahlviks bokprat är ett sätt att tipsa om bra böcker och samtidigt involvera barnen i samtal om böcker.

Eleverna och tvåorna i Edsevö skola ser nyfikna ut när kommunens nya specialbibliotekarie Lisa Ahlvik stiger in i deras klassrum.

Vem är hon och vad gör hon här, funderar de. Ahlvik tar fram en liten figur och undrar om eleverna kan gissa vad den föreställer.

- Typ ett troll, säger eleverna och Ahlvik nickar.

Eleverna ger olika förslag på vad trollet kan heta ända tills Ahlvik avslöjar att figuren är Vibbe, bibliotekets maskot. Han bor i bibliotekets hyllor men han har berättat för Ahlvik att han gärna träffar folk ute i byarna.

Därför har Ahlvik tagit med Vibbe när hon ska bokprata i Edsevö skola.

Hon har med sig en väska med tolv böcker och en del annan rekvisita.

- Väskan med böcker får ni låna i två månader. Under den tiden kan ni läsa böckerna, säger Ahlvik.

Trollet Vibbe är en lämplig äsnebrygga till den första boken "Svartsbogen" som Ahlvik plockar ur sin väska. Den handlar om trollen Teo och Bianca som hittar en magisk sjö där växter och djur verkar vilja prata med trollet.

Ahlvik avslöjar inte för mycket om innehållet utan uppmuntrar barnen att bekanta sig med den. Hon plockar fram en annan bok, "Monstret i natten". Den handlar om Frank som blir biten av en hund och börjar drömma konstiga saker, som att han får päls på kroppen.

- Vet ni vad en varulv är, undrar Ahlvik och händer sträcks i luften.

- En varulv är en människa på dagen och en varg på två ben när det är fullmåne, säger en pojke.

Ahlvik nickar och berättar att boken är spännande, men den innehåller mycket text så det är bra att ha en del läsavana innan man ger sig i kast med den.

Ny personal på biblioteket

■ Pamela Eklund valdes till biblioteksfunktionär fr.o.m. 1.8.2018. Hon tjänstgör på Purmo bibliotek, vilket hon redan gjort en längre tid, men nu har hon alltså en ordinarie

befattning. Pamela har också jobbat med projekt inom vårt biblioteksväsende, bl.a. kring utvecklandet av bibliotekstjänster till ungdomar (Bibban rules) och till daghem, förskolor och skolår åk 1-6.

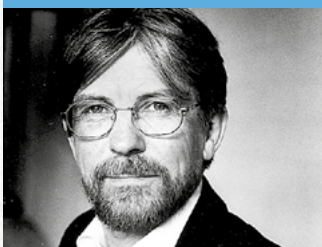
Utöver skötseln av Purmo bibliotek kommer Pamela fr.o.m. i år att ha hand om bibliotekstjänster till äldre.

TVÄSPRÅKIGT FÖRFATTARBESÖK I AX 2.4

Bengt Pohjanen och Katja Kettu skriver båda om livet i norr. De presenterar sina respektive författarskap, men diskuterar också sin gemensamma litterära miljö.

KAKSIKIELINEN KIRJAILIJAVIERAILU AXISSA 2.4.

Katja Kettu ja Bengt Pohjanen kirjoittavat molemmat pohjoisesta elämästä. He esittelevät molemmat omaa tuotantoaan, mutta keskustelevat myöskin yhteisestä kirjallisesta ympäristöstään.

BENGT POHJANEN

KATJA KETTU

DOCKTEATER PÅ ARABISKA I APRIL

Biblioteket bjuder på arabisk dockteater med Mustafa Aldarwish.

ARABIALAINEN NUKKETEATTERI HUHTIKUUSSA

Kirjasto tarjoaa nukketeatte-ria arabiankielillä Mustafa Aldarwishin esittämänä.

Al-Hakawati Mustafa
الهاكواتي مصطفى

Skådespelaren Mustafa Aldarwish från Syrien berättar berättelser på arabiska. För alla åldrar. För gratis.

Nytt på Pedersörehyllan

2018

Uutta Pedersöre-hyllissä

■ Till hembygdssamlingen skaffas allt som skrivits om eller av Pedersörebor samt litteratur om Pedersöre. Titlarna i förteckningen nedan har anskaffats från början av december 2017 till början av december 2018. Tack för alla gåvor och tips på både nya och äldre utgåvor!

■ Kotisutukokoelmaan hankitaan Pedersören asukkaiden kirjoittamia tekstejä sekä Pedersörestä ja Pedersöreläisistä kertovia tekstejä. Alla olevassa luettelossa ovat mukana hankinnat ajalta joulukuu 2017-joulukuu 2018. Kiitämme kaikista lahjoituksista ja vinkeistä!

Ahlgren, Emma: Isotopia. Dikter.

All vår längtan. Sommar och kärlek en gång. DVD med Pedersöre sommarsteater 2006.

Backström, Harry: Prästgårdens ekonomi, kultur och teologi. Doktorsavhandling i Praktisk teologi.

Björk, Jan-Gustav: Verktygsbacken. Ett magasin om faderskap. Praktiska verktyg för livet som pappa. Stephan Ekman, Jonas Löfqvist m.fl. medverkar.

Björkskog, Maria: Karins år med Jesus. Andaktsbok för äldre barn och tonåringar.

Erikson, Leif: Duger jag för Gud?

Karlsson, Svenolof: Vidfälo och heimkär. Berättelsen om Rani Plast. Del 2.

Kiitos minulla menee hyvin - entä sinulla? Kirjassa on 50 MS-tautia sairastavan tai tämän läheisen elämäntarinaa. Toimittanut Lis-Mari Riska.

King, Helmer: Lillkung af Konos-säto. Hantverkare, handelsmän och musikmänniskor utgångna från Konosfolk i Esse.

Korkea-aho, Kaj & Ted Forsström: Hjärtattack. Zoo 2.

Korkea-aho, Kaj & Ted Forsström: Sydänkohtauksia. Zoo 2.

Kulkemattomat polut. Mahdollinen Suomen historia. Toimittaneet Nils Erik Villstrand ja Petri Karonen.

Leplax. Berättelser och bilder. Del 2.

Lindell, Marina: Deliberation och åsiktsförändring. En studie av individegenskaper och gruppkontext. Doktorsavhandling.

Makten att kombinera. Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland. Redaktörer: Stefan Sjöblom & Siv Sandberg.

Med mission som livsuppgift. Henrik Smedjebacka som missionär, missionsledare och missionsvetare. Elämäntehtävänä lähetys.

Redaktör/toimittaja: Kim Groop.

Metodantologi. Tankar bakom pedagogiska metoder. Redaktör: Marina Lindell.

Nygård, Henry: Tehtävänä puhtaampi ympäristö. Rouskis Oy:n tarina 1992-2015.

Portin, Fredrik: Hopp om en ökad framtid.

Förutsättningar för en inklusiv offentlighet utifrån Bruno Latours och Alasdair MacIntyres tänkande. Doktorsavhandling.

Sandell, Patrik: Idrottsfenomenet Lappfors. Pro gradu-avhandling i idrottspedagogik.

Sjöfarten i krig. Redaktörer: Nils Erik Villstrand & Kasper Westerlund.

Stenlund, Lena: Vindla min väg. Paulina Biström sjunger Lena Stenlunds visor. CD-skiva.

Söderman, John G.: Hägring. Tankar, drömmar, minnen.

Talvitie, Lena: En gren av släkten Holländer från Sundby, Pedersöre till Malaxtrakten.

Talvitie, Lena: Vi forskar vidare. Släktforskning.

Talvitie, Lena: Vägen hem. Om rehabilitering efter en stroke.

Vaatteen uusi elämä. Mukana mm. Eivor Nybäck.

Väckelser som minnes- och meningsskapande narrativ. Redaktörer: Jakob Dahlbacka och Kim Groop.

Åbo Akademi och samhället. Perspektiv på växelverkan mellan samhällsförändring och universitet, 1918-2018. Redaktörer: Anders Ahlbäck och Henry Nygård.

GALLERI BRUNO Kommande utställningar - tulevat näyttelyt

JANUARI / TAMMIKUU

Johanna Emet
Målningar/Maalauksia

MARS / MAALISKUU

Katta Svenfelt
Teckningar/Piirrustuksia

MAJ / TOUKOKUU

Gruppen Fenix
Akvareller / Akvarelleja

FEBRUARI / HELMIKUU

Linnea Ekstrand
Målningar/Maalauksia

APRIL / HUHTIKUU

MI:s konstkurser /
Kansalaisopiston taidekurssit

JUNI / KESÄKUU

Artis föreningen/
Artis-yhdistys

KULTURHUSET AX
KULTTUURITALO AX

Kunnan uusi erikoiskirjastonhoitaja Lisa Ahlvik haluaa lisätä oppilaiden lukuintoa.

NATHALIE LINDVALL

Kirjavinkkaus koulussa edistää oppilaiden lukuintoa

Kirjaston maskotti Verku lähtee mielellään mukaan kun erikoiskirjastonhoitaja Lisa Ahlvik vierailee kunnan kouluissa. Kirjavinkkauksellaan Ahlvik haluaa kertoa hyvistä kirjoista ja samalla kannustaa lapsia keskustelemaan kirjoista.

Edsevö skolan eka- ja tokaluokkalaiset ovat uteliaita, kun kunnan uusi erikoiskirjastonhoitaja **Lisa Ahlvik** astuu luokkaan.

Kuka hän on ja mitä hän tekee, he miettivät. Ahlvik esittelee pienen hahmon ja kysyy, osaavatko oppilaat arvata, mikä se on.

- Näyttää peikolta, sanovat oppilaat ja Ahlvik nyökkää.

Oppilaat yrittävät arvata peikon nimen, kunnes Ahlvik paljastaa, että se on Verku, kirjaston maskotti. Verku asuu kirjaston hyllyssä, mutta hän on paljastanut Ahlvikille, että hän haluaisi päästää tapaamaan ihmisiä kylässä.

Siksi Ahlvik toi Verkun mukaansa vieraillessaan Edsevön skolassa.

Ahlvikin laukussa on kaksitoista kirjaa ja muuta rekvisiittaa.

- Te saatte kirjat lainaksi kahdeksi kuukaudeksi. Sinä aikana teillä on mahdollisuus lukea kirjat, joista tulen puhumaan tänään, sanoo Ahlvik.

Verku-peikko on sopiva aasinsilta ensimmäiseen kirjaan nimellä "Svartskogen". Kirja kertoo Teo- ja Bianca -peikoista, jotka löytävät maagisen järven. Sen ympäristössä olevat kasvit ja eläimet yrittävät puhua peikkojen kanssa.

Ahlvik ei paljasta sisällöstä liikaa, vaan rohkaisee lapsia tutustumaan kirjaan itse. Hän poimii laukustaan toisen kirjan, "Monstret i natten". Päähenkilö on Frank, jota joutuu koiran puremaksi. Sen jälkeen Frank näkee painajaisia, että hänelle on kasvanut turkki.

- Tiedättekö, mikä ihmmissusi on? Ahlvik kysyy ja oppilaiden kädet heiluvat ilmassa.

- Ihmissusi on ihminen päivällä, mutta muuttuu sudeksi silloin kun on täysikuu, sanoo yksi poika.

Ahlvik nyökkää. Kirja on sekä jännittävää että paksuhko, joten Ahlvikin mielestä olisi suositeltavaa, jos lukija olisi aika tottunut lukemaan paksuja kirjoja.

Kirja "Klass 1 Rönnen" on muutamille oppilaille tuttu ennestään. Päähenkilö Hedda on tuore ekaluokkalainen ja aika hermostunut. Lapset voivat samastua siihen ja kertovat omista kokemuksistaan.

- Kun olin päiväkodissa uskoin, että saisin leikkiä lelujen kanssa koulussakin. Mutta se ei ole totta, sanoo yksi oppilas.

Oppilaat kehottavat Ahlvikia lukemaan äänne Heddan luokkakavereiden nimet, jotka löytyvät kirjasta kuvien kera. Lapset tunnistavat useita nimiä ja tietävät esimerkiksi, että

Uusi kirjasto-lainen

■ **Pamela Eklund** valittiin kirjastovirkailijaksi 1.8.2018 alkaen.

Hän työskentelee Purmon kirjastossa, missä hän tosiaan on ollut jo useamman vuoden, mutta nyt hänellä on vakinainen toimi. Pamela on myöskin työskennellyt projektien parissa, hän on ollut kehittämässä nuorten kirjastopalveluja (Bibban Rules!) ja myöskin palveluja päiväkoille, esikouluille sekä kouluille.

Purmon kirjaston lisäksi Pamela tulee hoitamaan vanhusten kirjastopalveluja.

PAMELA EKLUND

Laszlo-niminen hahmo esiintyy Ruotsin television lastenkanavalla.

Kirja "Super-Flugo" herättää innostusta ryhmässä. Sarja koostuu useista kirjoista, joista lapset ilmeisesti tykkäävät.

- Tässä kirjassa Flugo on koulussa ja oppii lukemaan ja maalaamaan. Hän haluaa oleskella koulun ruokasalissa, jossa on paljon ruokaa, Ahlvik kertoo.

Hän ehti juuri ja juuri esitellä viimeisen kirjan ennen kuin kello soi merkinä siitä, että oppitunti on ohi. Oppilaat katoavat ulos, mutta kirjat pysyvät luokassa pitkään.

Kirjavinkkaus Edsevössä oli ensimmäinen Lisa Ahlvikille hänen uudessa roolissaan erikoiskirjastonhoitajana. Hän on käynyt useissa kouluissa syksyn aikana.

- Tehtäväni on toimia linkkinä koulujen ja kirjaston välillä. Mielestäni koululla, kodeilla ja kirjastolla on yhteinen supervoima. Koulu ja vanhemmat tuntevat oppilaat ja kirjasto tuntee kirjat. Yhdessä voimme lisätä oppilaiden lukuintoa, sanoo Ahlvik.

Hän pitää kirjavinkkauksensa oppilaille sekä kouluissa että pääkirjastossa Pännäisissä.

MALIN HENRICSON

HEMA hämtar kraft ur historien

I duellerna gäller det att få in en stöt med svärdet på motståndaren.

JONAS THOMÉN

Det finns en kurs i Pedersöre medborgarinstitut där instruktören börjar lektionen med orden: Varsågod, greppa era svärd.

Egentligen säger **Zoltán Nemes** "Please, grab your swords" eftersom kursen i historisk europeisk kampsport – HEMA – går på engelska. Ungraren Nemes har fäktats i över tio år och nu för han kunskapen vidare i sitt nya hemland.

Den MI-kurs som startar i januari är den fjärde i ordningen i MI:s regi.

Enkelt uttryckt innebär historisk europeisk kampsport att man återskapar och utövar gamla stridstraditioner med hjälp av historiska källor. Sporten upplever en renässans på många håll i Europa. Ofta handlar det om att fäktas med svärd. Men också andra redskap, som pikar, spjut, knivar och dolkar hör till genren, liksom brottning.

För att räknas som HEMA ska det finnas en historisk dokumentation.

– Det finns en stor samling med guideböcker och manualer på Internet för den som vill dyka in i den här världen. De flesta manualer är alldeles gratis, säger Nemes.

De tekniker som han lär ut är tolkningar av den stridskonst som tysken **Paulus Hector Mair** lät

” För att bli en god fäktare ska du behärska många olika tekniker och ha en krigares attityd.

– ZOLTÁN NEMES

teckna ner på 1500-talet. Manualerna kan innehålla både teckningar och förklarande texter.

Innan de sex kursdeltagarna greppar svärderna ser Nemes till att de värmer upp kroppen med olika fysiska övningar. Men det handlar inte bara om uppvärmning. Det är också ett uthållighetsmoment.

– För att bli en god fäktare ska du behärska många olika tekniker och ha en krigares attityd. Du kan inte vara en bra kämpe om du saknar kondition och muskelstyrka, säger Nemes.

Därför ser han till att svetten lackar i pannan på **Mikael Salomäki, Anders Sjö, Judith Ahonen, Tina Backström, Troy Bodman** och **Filip Forsblom** innan de samlar sig bakom Nemes för

Handskarna kan förhindra en del blåmärken på fingrarna.

att börja fila på tekniken. De får en i taget välja en teknik och övar sedan att hugga i luften med sina svärd. Gång på gång.

Nemes instruerar och ger tips om hur deltagarna ska få armrörelsen och stegen att sitta. De övar både grundslag och mer avancerade slag samt kombinationer av dem.

I pausen konstaterar Tina Backström att det tar på att upprepade gånger svinga ett svärd över huvudet.

– Det här är ett intressant sätt att komma i form på, säger Backström.

Mikael Salomäki började också med HEMA för att få motion. Sedan har det historiska tagit över.

Genom att upprepa teknikövningarna gång på gång nöts rörelserna in i muskelminnet.

– Man bli intresserad, börjar läsa och vill lära sig mer. Det handlar om vårt europeiska kulturarv, säger han.

HEMA räknas både som en sport och som en konstform.

– Det beror på perspektivet. Det finns tävlingar i långsvärd med poängsystem. Om man kallar det konst fokuserar man på att tolka manualerna, säger Nemes.

Lektionen övergår i dueller. Deltagarna övar att turvis anfalla och försvara. När den anfallande parten får in en träff klappar den andra sig själv på det ställe som stöten tog.

– Man ska försöka komma oskadd ur duellen, säger Backström.

Som nybörjare använde deltagarna skumsvärd för att inte skada varandra i misstag. Det blev ändå en del blåmärken. När de använder riktiga svärd är fingrarna mest utsatta. Därför använder till exempel Judith Ahonen handskar.

– Jag blev trött på blåmärken på fingrarna, säger hon.

Filip Forsblom tycker duellerna är mest utmanande.

– Att träna huggen ensam är en helt annan sak än att använda dem i praktiken mot en motståndare, säger han.

Det är därför deltagarna står och nöter tekniken varje lektion.

– Det handlar om att få in rörelsen i muskelminnet, säger Tina Backström.

Efter två timmar är lektionen över. Nemes packar ihop svärderna och skyddsutrustningen som deltagarna använt under duellerna. Deltagarna pustar ut.

Filip Forsblom ska göra sin militärtjänst om ett år. HEMA är ett led i förberedelserna.

– Målet är att komma i form. Med det här tränar jag hela kroppen, säger han.

MALIN HENRICSON

Nytt MI-katalogen

■ Dessa och andra kursnyheter hittar du på mi.pedersore.fi eller i kursprogrammet som du fick i din postlåda strax före nyår.

Programhäftet kan också hämtas på alla bibliotek i kommunen och grannkommunerna.

Anmäl på mi.pedersore.fi eller tel. 06-7850 275.

VÅRENS KURSNYHETER

Kinesiologitejpnig med Henry Kallvik

Tisdag 12.2 kl. 18–21 i Sursik skolas auditorium.

Sy av korktyg med Fredrika Johansson

Onsdagar kl. 18–21 i Sursik textilslöjdsal under tiden 6–20.3.

Ta hand om dina fötter med Caj Långnabba

Torsdag 21.3 kl. 18.30–21.00 i Kulturhuset AX, samlingsrummet.

Virke- och stickakuten med Marie-Louise Thylin

Första måndagen i månaden kl. 18.00–20.30 i Kulturhuset AX, kulturavdelningens kansli/kafferum. Hålls dessa datum: 4.2, 4.3 och 1.4.

Vegansk matlagning med Carola Fleen

Tisdagar kl. 18–21 under tiden 12–19.3 i Sursik skolas undervisningskök.

Fermenterade drycker: Jun, kombucha och vattenkefir med Anita Storm

Måndag 18.3 kl. 18–21 i Sursik skolas undervisningskök.

Vårvandring i Patvinsuo nationalpark med Mattias Kanckos

Teoriväll måndag 20.5 kl. 18.30–21.00 i Kulturhuset AX.

Vandring: torsdag–söndag 23–26.5.

Expedition Sarek med Mattias Kanckos och Johan Byggmästar

Planeringsträff må 8.4 18.30–21.00, vandring sö 4.8–må 12.8.

Yoga tillsammans med din baby, med Ida-Maria Rak som ledare

Söndagar kl. 13.30–14.30 i Kyrkoby skolas gymnastiksal under tiden 5.5–2.6.

DÉSIRÉE SAARELA & MARIA KALANIEMI – MOD

Kulturhuset AX 27.3 kl. 19.00

Sångaren och låtskrivaren Désirée Saarela och dragspelskonstnären Maria Kalaniemi möts i ett unikt samspel där två starka uttryck och världar skapar något alldeles nytt, avskalat och ändå så detaljrikt och specifikt.

MoD att uppleva en inre resa som vill ge dig en känsla av att du äntligen är framme, här och nu. Sånger som berättar och berör, går in under skinnet på en och lämnar kvar en stark känsla av här och nu. Starka toner och texter, musik som ger det som behövs – tid att känna, lyssna eller bara vara.

Désirée Saarela – sång, gitarr, mandolin.

Maria Kalaniemi – dragspel.

Biljetter vid dörren 10 euro (endast kontant betalning).

Förhandsboka via kulturbyran@pedersore.fi eller 7850284.

Désirée Saarela och dragspelskonstnären Maria Kalaniemi uppträder i Kulturhuset Ax i slutet på mars.

Vårens föreläsningar i MI

MI-FOKUS PÅ KROPP OCH SJÄL I VÅR

14.5 Anderssensalen: *Kropp, konst och motstånd - en föreläsning om skapande och livlust, Stina Wollter*

En föreläsning full av bilder, berättelser, sanning, smärta, glädje, kreativitet, kroppstrix och dans. Stina Wollter beskriver de invasioner och den press som vi människor utsätts för och sin väg till - och strategier för - motstånd och överlevnad. Något som helt oväntat ledde till en hel folkrörelse, människor som dansade fram på sociala medier med en uttalad längtan och ett krav på fredade rum kring varje kropp. Stina Wollter är en konstnär, debuterande författare och kroppsaktivist som tar fajten för allas rätt att få vara sig själva och fylla sin plats på jorden. Hon blev även en stor publikfavorit i Sveriges "Let's Dance" år 2017.

Stina Wollter

Anna Markelin

4.5 Lappfors vildmarkscenter: *Må bra-dag, Anna Markelin*

Föreläsning och två olika introduktionspass till Cross-Nature®. Anna Markelin startade CrossNature® i Finland, enligt koncept från Sverige. CrossNature® är funktionell träning i naturen med fokus på styrka. Träningsformen har hämtat inspiration från flera olika sporter, bland annat löpträning, styrketräning, boxningsträning (parträning) och fotbollsträning. CrossNature® går ut på att röra sig genom naturen och utnyttja det som finns samt varandra för att träna både styrka och kondition. Under föreläsningen "I form för livet" mellan passen berättar Anna Markelin om det viktiga när det gäller välmående, oavsett ålder. Hon ger konkreta tips och råd kring en hållbar livsstil utan krumelurer och konstigheter.

5.2 Kulturhuset Ax: *Livet på lånad tid - om spelmissbruk och dess konsekvenser, Fredrik Nygård*

Fredrik Nygård berättar om sitt liv som spelberoende. Han pendlade i flera år mellan att leva på femstjärniga lyxhotell ena dagen och på gatan den andra. Han har sett allt vad spelvärlden kan erbjuda av både himmel och helvete. Målet med föreläsningen är att upplysa och informera om hur illa ett spelmissbruk kan bli och hur totalt det kan förstöra ett människoliv. Men också hur det förhoppningsvis kan stoppas i tid och hur det trots allt fortfarande kan finnas hopp när livet är som allra mörkast.

11.2 Sursik skola: *Varg i Österbotten - hot eller hysteri, Mattias Kanckos*

Vargstammen har under de senaste åren fördubblats i Österbotten och vi har nu för första gången på 150 år bofasta vargflockar i svenska Österbotten. Du får ta del av den nyaste informationen om vargen och vargsituationen i nejden.

10.4 Kulturhuset Ax: *Konflikter i vardagen, Riitta Korpela.*

Få av oss klarar sig igenom livet utan konflikter så varför inte lära sig lösa konflikter på ett bra och konstruktivt sätt? Visst är det otrevligt och ångestfyllt att hamna i en konflikt, men rätt hanterat kan en konflikt skapa bättre förståelse och leda till nytänkande och utveckling.

28.3 Kulturhuset Ax: *Ungdomars psykiska hälsa och ohälsa, Maria Sundgren-Lillqvist.*

I sitt arbete som kognitiv psykoterapeut kommer Maria Sundgren-Lillqvist i kontakt med ungdomar och vuxna som kämpar med sitt psykiska mående. Glädjande nog kan de allra flesta börja må bättre. Kan vi alltid påverka vårt mående och vad kan vi göra för att befrämja vårt välmående?

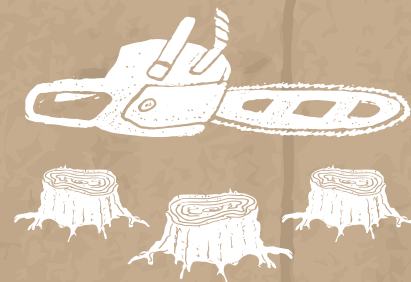
Pedersöre MI tiedottaa

■ Kevään kurssiuutuudet. Katso myös mi.pedersore.fi tai kurssiohjelmamme. Myös paljon kaksikielisiä kursseja. Ilmoittaudu mi.pedersore.fin kautta tai puh. 06-7850 275!

Moottorisahaveisto **Juha Käkelän** kanssa, lauantai ja sunnuntai 11-12.5 klo 10-16 ent. Widjeskogin hallissa, Edsevä.

Moottorisahaveiston kurssi vasta-alkajille ja veistämistä kiinnostuneille. Kurssilla opetellaan tekemään veistos moottorisahalla. Opitaan puun käyttöä, puun halkeamista, sahan käyttökoneita, turvallisuutta. Mukaan oma n. 1,2 m korkea tuore tukin pätäk (kaikki puulajit sopivat).

Saha, turvahousut, silmä- ja kuulosuojaimet. Opettajalta mahdollista lainata sahoja sekä turvahousuja. Viikonlopun aikana tehdään veistos, jonka voi viedä kotiin. Lisätiedot: opettaja Juha Käkelä puh. 040-1431 834.

Toner i rörelse

■ Lördagen den 6 april ordnas Pedersöre medborgarinstituts läsarsavslutning, i Anderssensalen i Sursik skola, klockan 13-15.30. Det blir uppträdanden av deltagare i alla åldrar från institutets musik-, sång-, dans- och gymnastikkurser. Servering. Fritt inträde. **Alla varmt välkomna!**

HEMA hakee voimaa menneisyydestä

JONAS THOMÉN

Pedersören kansalaisopistossa on käynnissä kurssi, jonka ohjaaja aloittaa tunnit sanoilla: Olkaa hyvät, tarttukaa miekkoihinne.

Oikeastaan **Zoltán Nemes** sanoo "Please, grab your swords", sillä historiallisen eurooppalaisen kamppailulajin kurssi – HEMA – järjestetään englanniksi. Unkarilainen Nemes on miekkaillut yli kymmenen vuotta, ja nyt hän opettaa taistelutaitoa uudessa kotimaassaan.

Tammikuussa alkava kansalaisopiston kurssi on järjestyksessään neljäs.

Yksinkertaisesti ilmaistuna historiallisessa eurooppalaisessa kamppailulajissa elvytetään ja harjoitellaan vanhoja taistelutaitoja historiallisten lähteiden avulla. Laji on kokenut renessanssin eri puolilla Eurooppaa. Kyse on yleensä miekkailusta, mutta myös muut aseet, kuten keihäät, puukot ja tikarit, samoin kuin paini ovat osa lajia.

Jotta laji voidaan lukea HEMaksi, siitä on löydettävä historiallisia asiakirjoja.

– Internetissä on suuri kokoelma ohjekirjoja ja oppaita aiheesta kiinnostuneille. Suurin osa oppaista on täysin ilmaisia, Nemes sanoo.

Hänen opettamansa tekniikat ovat tulkintoja saksalaisen **Paulus Hector Mairin** 1500-luvulla tekemistä muistiinpanoista. Oppaat voivat sisältää sekä piirustuksia että selittäviä tekstejä.

Nemes pitää huolen siitä, että kurssin kuusi osallistujaa lämmittelevät ensin, ennen kuin he

tarttuvat miekkoihin. Kyse ei ole kuitenkaan pelkästä lämmittelystä vaan myös kestävyydestä.

– Hyvän miekkaajan on hallittava useita erilaisia tekniikoita ja hänellä on oltava soturin asenne. Et voi olla hyvä taistelija, jos sinulta puuttuu kunto ja lihasvoima, Nemes sanoo.

Siksi hän pitää huolen siitä, että **Mikael Salomäen, Anders Sjön, Judith Ahosen, Tina Backströmin, Troy Bodmanin ja Filip Forsblomin** otsilta valuu hiki, ennen kuin he kerääntyvät Nemesin taakse hiomaan tekniikkaansa. He valitsevat vuorollaan tekniikan ja harjoittelevat lyömällä ilmaa miekallaan. Kerta toisensa jälkeen.

Nemes antaa ohjeita ja vinkkejä, miten osallistujat saavat käsien liikkeitä ja askeleet kohdilleen. He harjoittelevat peruslyönnejä, haastavampia lyönnejä ja niiden yhdistelmiä.

Tina Backström toteaa tauolla, että on kuluttavaa heilauttaa miekkaa toistuvasti pään yli.

– Tämä on mielenkiintoinen tapa kohentaa kuntoa, Backström sanoo.

Myös Mikael Salomäki aloitti HEMAn liikunnan vuoksi. Sitten hänä on alkanut kiinnostaa lajin historiallinen puoli.

– Kiinnostus aiheesta, alat lukea ja haluat oppia lisää. Kyse on eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstämme, hän sanoo.

HEMA lasketaan sekä urheiluksi että taidemuodoksi.

– Se riippuu näkökulmasta. Pitkämiekkakilpailuissa jaetaan pisteitä. Jos sitä kutsutaan

Kaksintaisteluissa on tarkoitus osua miekalla vastustajaan.

taiteeksi, silloin keskitytään oppaiden tulkitsemiseen, Nemes sanoo.

Oppitunnilla siirrytään kaksintaisteluihin. Osallistujat harjoittelevat hyökkäämistä ja puolustamista vuorotellen. Kun hyökkäävä osapuoli saa osuman, toinen osapuoli taputtaa kohtaa, johon isku osui.

– Kaksintaistelusta pitää yrittää selvittää vahingoittumatta, Backström sanoo.

Osallistujat käyttivät aloittelijoina kumimiekkokkoja, jotta eivät vahingossa haavoittaisi toisiaan. Mustelmilta ei kuitenkaan vältytty. Oikeita miekkoja käytettäessä sormet ovat suurimmasa vaarassa. Sen vuoksi esimerkiksi Judith Ahonen käyttää käsineitä.

– Kyllästyin siihen, että sormet olivat mustelmilla, hän sanoo.

Filip Forsblomin mielestä kaksintaistelut ovat vaativampia.

– On aivan eri asia harjoitella lyönnejä yksin kuin vastustajan kanssa, hän sanoo.

Siksi osallistujat hiovat tekniikoitaan jokaisella oppitunnilla.

– Liikkeen pitää jäädä lihasmuistiin, Tina Backström sanoo.

Oppitunti päättyy. Nemes pakkaa mukaansa miekat ja osallistujien kaksintaisteluissa käyttämät suojavarusteet. Osallistujat hengähtävät.

Filip Forsblom menee armeijaan vuoden kulluttua. HEMA on osa valmistautumista.

– Tavoitteena on kohentaa kuntoa. Tämä laji treenaa koko kehoa, hän sanoo.

MALIN HENRICSON

MoD (rohkeus) Désirée Saarela & Maria Kalaniemi

■ Laulaja-lauluntekijä Désirée Saarela ja haitaritaiteilija Maria Kalaniemi kohtaavat tässä ainutlaatuisessa duossa, jossa kaksi voimakasta ilmaisutapaa luovat jotain ihan uutta ja omaa. Samalla yksinkertaista ja kuitenkin hyvin moniulotteista ja monipuolista musiikkia.

MoD – rohkeutta kokea ja tehdä sisäinen retki ja tuntee, että olet vihdoinkin päässyt perille saakka tähän hetkeen. Kertovia, koskettavia,

ihon alle käpertyviä lauluja, jotka samalla vievät kuuntelijan tähän hetkeen. Voimakaat sävelmät ja tekstit, musiikki, joka antaa juuri sitä mitä sinä tarvitset. Aikaa sekä tuntee, kuulla että olla.

Désirée Saarela – laulu, kitara, mandoliini
Maria Kalaniemi – haitari
Kulttuuritalo AX 27.3 klo. 19.00

Désirée Saarela ja haitaritaiteilija Maria Kalaniemi esintyy Kulttuuritalossa Ax maaliskuun loppupuolella.

OMSKRIVNINGAR	SPÄNSTIG	KONSTGJORD KROPPSÖPPNING	LÅNG OCH MAGER	SLOG	ÄR DEN SOM INTE HÖR	LÅNG KÄPP	BMA 2018
→	→						
→				8/9 ÄR FORTSÄRANDEL			
EFTER JUM SLAPPHET I MUSKULATUREN					DIFFUS MELODISLINGA		
BOR I SAMM HUSVÄLL HONNETI						KUSTARTILLERIER SKÄNKLE	
				ÄNYO			
VÄRLOSDEL	FRENESE	MORGNRODNADENS GUDINNA	SEGT VIRKE NEON			ÅSTUNDA	
				GRÄS			→
EXTATISKT UTROP ÖVERALLT				ÄDEL METALL	EFTER BRAND		"PIP-RENSARE"
PLAGG SOM TÄCKER DET MESTA?	↓	ÄMNE FÖRSMÅ	KRIGSGUD OVÄSEN SMILA		KALLT OCH GOTT "PÅSTÄR"		
				UTAN HÄNSYN	TVÅ DECI-LITER	DOJA ÖGRUPP	
ÄLSKVÄRT				LÄCKER RADIUM			
ESPLANAD			ENGELSK TITEL ANNA ISAKSSON		BOGSERA BUSKVÄXT		LANDTUNGA
DEL	DELSSTAT I USA KAN M BETYDA				SNÖSKORPA	SÄRK	ERBIUM KÖRP-GLUGGAR
		INTE MITT SKAM		VIKARE		OBEBODD	
POJK-NAMN INTENSIV STRÅLAR			"KÄRESTA"				"ORIV-MEDEL" SNÄTAR
			AVLIDA	GETE ANNO		HAR GULA SIDOR? KLDEKA	
RUND-VIRKE STAPLAT I VÄDER KÖR-VÄYDOR			SPIRAL-FJÄDER		BOR I KLOSTER		
			ÄR UPPÅT-STÄ-VANDE				GROVT GRUS

Britt-Marie Andtfolk

ETKRYSSSETK
TKRYSSETKR
KRYSSETKRY
RYSSETKRY

Posta lösningen till Pedersöre kommun, Skrufvilagatan 2, 68910 Bennäs. Märk kuvertet "Kryssset". Ditt svar vill vi ha senast den 15 februari 2019. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas! Vinnarna underrättas personligen.

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Gränslös Välgörenhet

Anderssensalen
lördag 16.2.2019, kl. 18.00

Årets tema

Dansband

Medverkande:
Tom Käldestrom
(Tommys)

Herman Hagnäs
(Guns Rosor)

Linda Backgren-Holm
(San Marino med Linda)

samt naturligtvis

GRÄNSLÖZ KÖREN

Inträde 20 € (servering ingår)

Gratis under 12 år

All vinst går till DUV i Jakobstadsregionen.

KULTURHUSET AX

KLAS KLÄTTERMUS

I regi av Ida-maria Rak
Anderssensalen i Bennäs

14.4 öppen föreställning
15.4 föreställning för förskolan

Medverkande: Studerande i PG
Sursik och Medborgarinstitutets
grundläggande konstundervisning

För mera info kontakta kulturbyran@pedersore.fi

LASSEMAJAS

DETEKTIVBYRÅ

SOMMARMYSTERIerna

AV MARTIN WIDMARK/HÅKAN BÄCK

Teaterbuss till Vasa Teater 16.3 2019

barn 15€, vuxna 26€

kulturbyran@pedersore.fi

BARN LASTEN 2019

FESTEN

JUHLA

2019

Sursik 26.5
14:00-17:00

Arrangör: Kulturhuset Ax

Titta hit alla härliga kvinnor, nu är det dags!

EN HEL KVINNODAG

Underhållning, god mat och mingel.

Lördagen den 30.3.2019 vid
Anderssensalen, Sursik, Bennäs.
Boka detta datum och samla ett gäng glada "systrar" för
er egen dag, det är vi värda.
Mera utförligt program senare.

30.3

KULTURHUSET AX